IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 192 (2188) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, petek 8. avgusta 1952 Cena 20 lir

Nobenega popuščanja italijanskemu imperializmu!

RIMSKE IMPERIALISTIČNE SANJE o pohodu na Koper in v dolino Save

Komentar beograjske „Politike" o člankih Itala Zingarellija in izjavah italijanskega generala v listu „Giornale d'Italia" - Ustanovna skupščina madžarskih političnih emigrantov - Maršal Tito v Kamniku

Predsednik carigrajske občine prispel v Beograd

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 7. — Danes je prispel na zemunsko letališče v spremstvu svojega šefa kabineta in direktorja carigrajskega tiska predsednik in guverner carigrajske občine Fahedin Ferin Gekay, profesor carigrajske medicinske fakultete, kateremu je bil prirejen svečan sprejem. V razgovoru z novinarji je gospod Gekay izrazil svoje zadovoljstvo, da je v prestolnici prijateljske države, ki je s svojim heroizmom in z veliko požrtvovalnostjo izvala občudovanje vsega sveta, Gekay je poudaril, da je pred mnogimi leti Kemal Ataturk naglasil potrebo medsebojnega sodelovanja balkanskih narodov, in da so to zamisel sedaj začeli uresničevati državniki - realisti maršal Tito, predsednik turške republike Bajar in predsednik turške vlade Menderes.

Po dvodnevnem obisku raznih krajev Makedonije so se nocoj vrnili v Skoplje turški novinarji, ki z navdušenjem govorijo o uspehih, ki so jih dosegli Makedonci na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju. Zlasti je na turške novinarje naredilo vtis bratstvo in enotnost med Makedonci in pripadniki ostalih narodnosti. Nocoj so se turški novinarji udeležili svečanega sprejema, ki ga je v njihovo čast priredilo predsedstvo vlade Makedonije. Jutri bodo turški novinarji prispeli v Beograd.

Danes dopoldne je maršal Tito v spremstvu predsednika vlade Slovenije Mihe Marinka obiskal v Kamniku tovarno «Titan», kjer je leta 1911 delal ter obiskal stanovanje, v katerem je tedaj živel. Na navdušene pozdrave delavcev, pionirjev in ostalega meščanstva je maršal Tito odgovoril s kratkim nagovorom.

Pod naslovom «Izkušnje z našim jadranskim sosedom» in podnaslovom «Rim sanja o pohodu na Koper in v dolino Save» komentira nocojšnja «Politika» pisanje veterana antijugoslovanske, oziroma, v rimskem smislu, velikobalkanske politike vseh italijanskih vlad od Salandre do De Gasperija. Italijanski novinar Italo Zingarelli napada v listu «Globo» storila za obrambo «najboljših italijansko vlado, da ni dovolj italijanskih krogov» cone B STO. Obenem je izšla izjava italijanskega generala v listu «Giornale d'Italia», ki predlaga združitev turških, jugoslovanskih in italijanskih čet pod okriljem atlantskega pakta, da bi se ustvaril pritsk na Savsko dolino.

«Politika» poudarja, da so netočne obtožbe Zingarellija na račun De Gasperija, kajti Jugoslovani so prepričani, da De Gasperi dela vse, da bi obnovil italijansko imperialistično politiko. Če pri tem ne gre vse gladko, ni za to kriv on, temveč dejstvo, da ima opravka z Jugoslavijo, ki se bistveno razlikuje od kombinacije Trumbič - Pašič.

Edina razlika med De Gasperijem in Zingarellijem je v tem, da Zingarelli odkrito kliče, naj se cona B vrne Italiji s silo, z orožjem, z revolucijo, toda pri tem ne govori, da bi se to doseglo samo z italijansko vojsko, temveč tudi s tujo pomočjo, morda s kombinacijo italijanskega generala v «Giornale d'Italia», ki želi, da bi se Italija zaradi višjih ciljev atlantske skupnosti postavila na čelo balkanskih sil, ki bi ji omogočili prodor v Ljubljano. Iz savskega prostora bi jim res ne bilo težko izvesti revolucije v coni B, ugotavlja «Politika».

«Ti precej naivni manevri pod okriljem atlantskega pakta, zaključuje «Politika», ne bodo prinesli slave niti italijanskim generalom niti italijanskim politikom».

Zunanjepolitični komentator radio Beograda poudarja, da rimski krogi s svojim zadnjim ravnanjem dokazujejo, da želijo spremeniti cono A v italijansko provinco in to s pomočjo sklepov londonske konference, ki so odprli vrata prodiranju italijanskega imperializma. Vsa gonja, ki je nastala v zvezi z razširitvijo nekaterih jugoslovanskih zakonov na cono B, poudarja radio Beograd, ima za cilj, da zakamuflira te jasne cilje italijanske imperialistične politike, proti kateri se je dvignilo demokratično prebivalstvo angloameriške cone z napisi «Nočemo Italije».

V Novem Sadu se je danes pričela ustanovna skupščina združenja madžarskih političnih emigrantov, katere se poleg 120 madžarskih delegatov in člana centralnega komiteja KP Srbije Dušana Mugoše udeležujejo tudi zastopniki albanskih, bolgarskih, romunskih in češkoslovaških političnih emigrantov. V svojem poročilu je v imenu iniciativnega odbora bivši madžarski oficir Rodi Istvan poudaril, da je današnje stanje na Madžarskem hujše kot v času nemške okupacije, a položaj madžarskih delavcev slabši kot položaj delavcev kapitalističnih dežel.

Na kraju poročila je referent poudaril, da ima madžarska narodna manjšina v Jugoslaviji največ možnosti za vsestranski gospodarski, politični in kulturni razvoj.

Po izjavah albanskih kmetov, ki so zadnje čase pribežali v Jugoslavijo, albanske oblasti zaplenjujejo zemljo in ostalo imovino albanskih kmetov, ki ne morejo izpolnjevati težkih obveznosti do države. Po zaplenitvi premoženja pošiljajo albanske oblasti kmete skupno z družinami na prisilno delo.

Na osnovi sklepa mednarodne organizacije dela odhaja te dni na specializacijo v Holandijo prva skupina delavcev iz hrvaških tovarn.

B. B.

OTVORITEV VZORČNEGA SEJMA V CELOVCU

Gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Koroško

CELOVEC, 7. — Danes dopoldne je bil v Celovcu odprt vzorčni velesejem, na katerem razstavlja svoje blago tudi republika Slovenija. Sejem bo trajal od 7. do 17. t. m.

Iz Slovenije so bili na otvoritvi navzoči zastopniki Trgovinske zbornice Slovenije ter zastopniki podjetij, ki na celovškem sejmu razstavljajo svoje blago. Od slovenskih podjetij razstavljajo «Slovenija—Les», «Slovenija-Sadje», «Slovenija-Vino», Impex kooperativna blaga in druga podjetja in sicer les, lesne proizvode, razne surovine, poljedelske pridelke, kraški marmor, obrtne proizvode in drugo.

V okviru sejma je bil že prej sklenjen sporazum o medsebojni izmenjavi blaga med Koroško in Slovenijo v višini dveh in pol milijona šilingov odnosno 35 milijonov dinarjev. V okviru tega sporazuma, ki je bil podpisan na Dunaju, bodo slovenska podjetja izvažala na Koroško poljedelske pridelke, sadje, ribje konzerve, vino, cement, karbid in drugo.

Slovenija pa bo dobila iz Koroške poljedelske stroje, električni material, surovine za usnjarsko industrijo in drugo. Že dosedanja zamenjava blaga se je pokazala zelo koristna za gospodarstvo dveh sosednih dežel.

BERLIN, 7. — Angleški visoki komisar v Nemčiji Kirkpatrick je prišel v Berlin, da bi se osebno seznanil s položajem v bivši nemški prestolnici.

***

WIESBADEN, 7. — Pri Wiesbadnu je davi padel v Ren ameriški bombnik B 26. Eden izmed motorjev letala je eksplodiral kmalu zatem, ko se je bombnik dvignil z letališča v Wiesbadenu. Policija domneva, da sta pri nesreči izgubila življenje dva člana posadke, druga dva pa so rešili in prepeljali v francosko bolnico v Magonzi. Nekaj potapljačev se trudi, da bi spravili na kopno trupli letalcev.

Angleška zaskrbljenost zaradi iranskega položaja

Gibanje angleških vojnih ladij v Sredozemlju spravljajo v zvezo s trenutnim položajem v Iranu - Sovjetski tisk trdi, da izrablja Amerika v svoj prid težave Velike Britanije na Srednjem vzhodu

TEHERAN, 7. — Poslanci iranske narodne fronte so danes zapustili parlament v znak protesta, ker ni bila dana prednost njihovemu zakonskemu predlogu, na podlagi katerega naj bi bila dosežena osvoboditev Halila Tahmasebija, ki je bil obdolžen umora ministrskega predsednika Ali Razmare. Namestnik predsednika zbornice je namreč predlagal, naj bi bil prej izvoljen novi predsednik. Ta predlog je povzročil glasen protest poslancev nacionalne fronte, ki so takoj zatem odšli iz dvorane.

Po dolgi in burni seji je bil za predsednika izvoljen fanatični verski voditelj Sejet Ajatula Kašani.

Zatem je iranska zbornica sprejela zakonski predlog, ki zahteva takojšnjo osvoboditev morilca gen. Razmare. V utemeljitvi te zahteve je rečeno, da je bil Razmara tuj agent, ki je delal proti nacionalnim interesom in da je iransko ljudstvo že davno oprostilo morilcu krivdo, ki bi mu jo hoteli pripisati. Zakon bo moral ratificirati senat. Tahmasebi je v zaporu od 7. marca 1951. leta.

Iranski parlament je danes določil svojih pet predstavnikov za mešano komisijo, kakor določa zakon o nacionalizaciji iranskega petroleja.

Kakor poročajo, je bivši ministrski predsednik Sultaneh poslal komisiji, ki vodi preiskavo o njegovih «prestopkih», pismo, v katerem zahteva razpravo, preden bi bila na njegov račun izrečena obsodba, in trdi, da je zaplemba njegovega premoženja brez procesa v nasprotju s perzijsko ustavo in človečanskimi pravicami, ki jih določa listina OZN.

Angleški ministrski predsednik Churchill se je danes nenadno vrnil v London, da bi se udeležil vladnih sej. Akoravno so obravnavali tudi druga vprašanja, se je razprava verjetno v glavnem osredotočila okrog Irana. Vse kaže, da je iranski položaj povzročil dokajšnjo zaskrbljenost, s čimer spravljajo v zvezo tudi gibanje vojnih ladij v Sredozemlju. Churchill je še pred kratkim izjavil, da je treba držati Ruse daleč od Perzije.

Sovjetsko sindikalno glasilo «Trud» objavlja danes članek, v katerem obravnava dogodke v Iranu, Jordaniji in Egiptu, zatrjujoč, da skuša ameriška diplomacija izrabiti v svoj prid težave Anglije v teh državah. «Rdeča zvezda» pa se ukvarja s petrolejskim vprašanjem na Srednjem vzhodu in zagotavlja, da je udeležba angleških družb pri proizvodnji petroleja na tem ozemlju padla od 80 odstotkov v letu 1938 na 33 odstotkov ravno zaradi izgube iranskega petroleja. Trenutno, dodaja list, imajo prednost ameriške družbe s 66 odstotki udeležbe na Srednjem vzhodu in podpirajo pogajanja fiktivnih družb za nabavo iranskega petroleja.

Danski častni konzul v Bariju, ki se trenutno mudi v Kopenhagenu, je izjavil, da se pogaja s skandinavskimi in drugimi družbami za nakup dveh milijonov 500 tisoč ton iranskega petroleja. Kakor znano, načeluje konzul Amenduni italijanski družbi Laren, o kateri so pred kratkim trdili, da je z Iranom podpisala pogodbo o nabavi dveh milijonov 500 tisoč ton surovega petroleja.

Angleški memorandum o poveljstvu za Srednji vzhod

LONDON, 7. — V Londonu označujejo za netočna poročila iz Washingtona, češ da Združene države niso naklonjene britanskim predlogom glede ustanovitve poveljstva za Srednji vzhod.

Izjava, ki jo je dalo snoči ameriško ministrstvo za zunanje zadeve v zvezi z ustanovitvijo omenjenega poveljstva, pravi med drugim, da Združene države sicer še niso prejele novih britanskih predlogov, ki jih omenjajo časopisna poročila iz Londona, in katere pripisujejo britanskim uradnim krogom, vendar pa so od časa do časa že razpravljale o tem vprašanju z Veliko Britanijo in so izjavile, da so pripravljene z ostalimi petimi državami, ki so izjavile, da so pripravljene pristopiti k temu poveljstvu.

Nadalje pravi ameriška izjava, da je «sodelovanje glavna značilnost predlagane organizacije, ki naj nudi možnost državam Srednjega vzhoda in drugim državam, katerim je varnost tega področja pri srcu, da se pridružijo tej zvezi».

Britanski načrt, ki je zdaj že sestavljen in ki ga bodo v kratkem predložili zainteresiranim državam, predvideva, da bo imela organizacija svoj glavni sedež na otoku Cipru.

V dobro obveščenih londonskih krogih menijo, da predlaga angleški memorandum vrsto posvetovanj o načinu kako bi obveščali prizadete dežele Srednjega vzhoda o razvoju pogajanj. Memorandum bo v kratkem razdeljen vladam ZDA, Francije, Turčije, Avstralije, Nove Zelandije in Južne Afrike. V uradnih krogih poudarjajo, da bo spomenica sicer predložena samo vladam, ki so se obvezale, da bodo podpirale ustanovitev poveljstva za Srednji vzhod, da pa to ne pomeni, da bi morala biti sestava tega poveljstva omejena na te dežele.

Angleški funkcionarji zavračajo domnevo, da so med ZDA in Anglijo bistvena nesoglasja v tem vprašanju in poudarjajo, da britanski memorandum nikakor ne prejudicira položaja dežel Srednjega vzhoda. V istih krogih menijo, da je Egipt sicer odklonil prvi poziv, naj se priključi poveljstvu za Srednji vzhod, da pa ima vedno možnost, da svoje stališče spremeni.

V Washingtonu je predstavnik zunanjega ministrstva Mc Dermott izjavil, da včerajšnje izjave ameriške vlade ni treba razumeti kot odklonitev a priori angleških predlogov, ki v Washington. Ameriška vlada, je uradno še niso prispeli v Wadejal Mc Dermott, je hotela samo poudariti, da se je treba posvetovati z vsemi državami Srednjega vzhoda o vsakem načrtu, ki bi se tikal obrambe tega področja.

Tihomorska konferenca končana

HONOLULU, 7. — V sredo se je zaključilo zasedanje Tihomorskega sveta Avstralije, Nove Zelandije in Združenih držav. Ob zaključku so predstavniki teh treh držav, ameriški zunanji minister Dean Acheson, avstralski minister za zunanje zadeve, Richard G. Casey, in novozelandski minister za zunanje zadeve, T. Clifton Webb, izdali uradno izjavo o rezultatih, doseženih na konferenci. V tej izjavi avstralska, novozelandska in ameriška vlada znova potrjujejo svojo «predanost jačenju in nadaljevanju prijateljskih in miroljubnih odnošajev med narodi na tihomorskem področju».

V glavnem omenjena uradna izjava poudarja, da je namen dogovora med Avstralijo, Novo Zelandijo in Združenimi državami «prvenstveno in samo obramba članic tega dogovora pred napadom». Kar se tiče cilja, ki naj bi ga imelo to zasedanje, pravi uradna objava, da so trije zunanji ministri bili mnenja, da je za sedaj še «prezgodaj, urejati odnošaje med Svetom in drugimi državami ali področnimi organizacijami. Vendar pa je Svet sklenil, da bo ohranil v okviru sedanjih zvez «z drugimi državami, ki si prizadevajo ohranjevati mir na Pacifiku», tesen stik.

Dalje pravi uradna izjava, da bi bil sistem skupne varnosti, kot ga organizirajo Združeni narodi, močnejši, ko bi prišlo še do nadaljnjih novih razpravljanj. V izjavi je tudi poudarjeno, da sta Avstralija in Nova Zelandija kot članici Britanske državne skupnosti povezani z Združenimi državami v delovanju za ohranitev miru na tihomorskem področju. Izjava tudi priznava udeležbo Združenih držav v Severnoatlantski obrambni zvezi in zvezo Združenih držav z ostalimi ameriškimi republikami, z Japonsko in s Filipini.

«Izrabili smo priložnost in pregledali položaj, ki nas skupno zanima», ugotavlja uradna izjava. «Izmenjali smo si poglede o operacijah čet ZN na Koreji in o problemih pomoči svobodnim narodom v Aziji, da vztrajajo pred komunističnim imperializmom. Toda poudarjamo, da nismo pri tem dosegli nobene odločitve niti da nismo prevzeli nobene obveznosti, ki bi se tikale zadev naših prijateljev na tihomorskem področju ali kje drugje».

Končno uradna izjava naznanja, da bodo tri države imenovale vojaške svetovalce, ki se bodo v kratkem sestali v Honoluluju, da bodo izdelali podrobnosti vojaškega ustroja, ki je bil na zasedanju v načelu sprejet.

Za Združene države je bil imenovan za vojaškega svetovalca poveljnik ameriškega tihomorskega brodovja, admiral Arthur W. Radford.

POGAJANJA O POSARJU ODLOŽENA na prošnjo zahodnonemške vlade

Adenauerjeva poslanica Schumanu - Nemci ne želijo dokončne rešitve posarskega vprašanja pred ratifikacijo pogodbenih sporazumov - Obnovitev pogajanj v sredo Schumanovo sporočilo o imenovanju članov «visoke oblasti» skupnosti premoga in jekla

PARIZ, 7. — Francosko-nemška pogajanja o Posarju, ki bi se morala obnoviti jutri, so bila nepričakovano odložena za pet dni.

Francosko zunanje ministrstvo je izjavilo, da so odgoditev zahtevali Nemci. Predstavnik nemškega odpravništva poslev v Parizu pa je obrazložil, da je zahteva po oborožitvi posledica razgovorov med zahodnonemškim kancelerjem Adenauerjem in podtajnikom v zahodnonemškem zunanjem ministrstvu prof. Halsteinom.

Pogajanja se bodo obnovila v Parizu prihodnjo sredo. Francoski in nemški delegati bodo razpravljali o načrtu evropeizacije spornega posarskega ozemlja, ki naj spravi s sveta ta stari francosko-nemški spor. Do pogajanj je prišlo zaradi nesoglasja o določitvi Saarbruckena za sedež organizacije Schumanovega načrta. Vendar je to bolj povod kot vzrok za nesoglasja, kajti Posarje je zaradi svojih rudnikov izredno važen element v zahodnoevropski industriji premoga in jekla in bi že zaradi tega Schumanov načrt le težko deloval, če posarsko vprašanje ne bi bilo rešeno, tudi če ne bi bilo predloga o sedežu organizacije v Saarbruckenu.

Začetek sedanjih pogajanj so določili na nedavnem zasedanju ministrov držav Schumanovega načrta v Parizu; takrat so dali Francozom in Nemcem čas do 15. septembra, da zadevo uredijo. Vendar je položaj zaenkrat nekoliko zapleten, ker niti Pinaya niti Adenauerja ni v prestolnicah. Oba sta na dopustu; Pinay se zdravi v francoskem zdravilišču Aix-les-Bains, Adenauer pa je celo v Švici. Vse to dela pogajanja dokaj zamudna.

V bonnskih diplomatskih krogih se je izvedelo, da je kancler Adenauer poslal francoskemu zunanjemu ministru Robertu Schumanu pismo, v katerem ga prosi, naj da nekaj praktičnih predlogov za evropeizacijo Posarja.

Na nemški strani mislijo, da so dosedanja pogajanja med Schumanom in Halsteinom dosegla tako točko, da je že treba začeti razgovore o konkretnih in točnih predlogih. Odložitev pogajanj do srede — trdijo v Bonnu — bo omogočila obema strankama, da pripravita te predloge.

V dobro obveščenih nemških krogih menijo, da bi bonnska zvezna vlada želela imeti od Schumana pojasnila o štirih točkah:

1. Juridični odnosi med vlado evropeiziranega posarskega ozemlja in med vodilnimi organi «poola» premoga in jekla, če bi ti imeli svoj sedež v Saarbruckenu;

2. juridični odnosi med posarsko vlado in med vladama v Bonnu in Parizu;

3. položaj evropeiziranega posarskega ozemlja v odnosu do francosko-posarskih konvencij in do carinske in valutne unije s Francijo;

4. določitev meja novega evropskega ozemlja.

V francoskih uradnih krogih so danes izrazili «precejšnje začudenje» zaradi indiskrecij o Adenauerjevem pisrau Schumanu o Posarju. V teh krogih pravijo, da je stvar zato čudna, ker gre za osebno pismo, na katero bo tudi francoski zunanji minister odgovoril v osebni obliki.

V Parizu pa nočejo komentirati točk, ki jih po informacijah iz Bonna vsebuje Adenauerjeva poslanica. Potrjujejo samo, da zahteva v svojem pismu Adenauer odložitev pogajanj o Posarju, in dodajajo, da je bila ta zahteva sprejeta.

Diplomatski krogi v zahodnonemški prestolnici pravijo, da zahodnonemška vlada nima nobenega interesa, da bi dosegla dokončno rešitev posarskega vprašanja pred ratifikacijo pogodbenih sporazumov z Nemčijo. V nemških krogih mislijo, da bi ratifikacija teh sporazumov, zlasti v pariškem parlamentu, «ustvarila ozračje, v katerem bi bilo posarski spor lažje rešiti».

Zdi se, da je tudi nemško zunanje ministrstvo mnenja, da bi začetek delovanja Schumanovega načrta rešil velik del vprašanja Posarja, ne bi pa seveda rešil političnega problema, ki je, kot pravijo v Bonnu, «vprašanje svobode v Posarju za tiste, ki hočejo priključitev ozemlja k Franciji in za tiste, ki hočejo njegovo priključitev k Nemčiji».

Medtem ko trdijo v Parizu, da so za odložitev pogajanj krivi Nemci, zvračajo v Bonnu odgovornost za odložitev na Francijo in trdijo, da so Francozi zahtevali odgoditev pogajanj, ker da še niso pripravljeni.

Danes je predsednik sveta zunanjih ministrov držav Schumanovega načrta, francoski zunanji minister Robert Schuman, objavil izjavo, ki jo je že najavilo poročilo, ki je bilo izdano po pariški konferenci; zunanjih ministrov. Schumanova izjava sporoča imena članov «visoke oblasti» evropske skupnosti premoga in jekla in napoveduje, da bo «visoka oblast» začela 10. avgusta začasno delovati v Luksemburgu, kot je že bilo sklenjeno v Parizu.

Svet visoke oblasti ima devet članov, od katerih je eden izvoljen od ostalih osmih imenovanih članov. Svet je sestavljen takole:

Jean Monnet (Francija) predsednik, Franz Etzel (Nemčija) podpredsednik, Albert Coppe (Belgija) drugi podpredsednik, Leon Daum (Francija), Paul Finet (Belgija), Enzo Giacchero (Italija), Heinz Pothoff (Nemčija), Dirk Spierenburg (Holandska), Albert Wehrer (Luksemburg) člani.

Za predsednika razsodišča evropske skupnosti premoga in jekla je bil imenovan Italijan Massimo Pilotti kot kompromisni kandidat, ker so Nemci hoteli Nemca, Francozi pa Francoza. Ostali člani razsodišča in pravni zastopniki bodo imenovani kasneje.

Jean Monnet je načelnik francoske gospodarske komisije, Leon Daum pa je industrijec in ravnatelj največjih francoskih jeklarskih podjetij. Nemec Etzel je član zahodnonemškega parlamenta in predsednik parlamentarne komisije za gospodarske zadeve, drugi nemški član Pothoff pa je sindikalni voditelj in nemški predstavnik pri mednarodni oblasti za Porurje. Belgijec Coppe je minister za gospodarske zadeve, Holandec Spierenburg pa načelnik oddelka za zunanje zadeve v holandskem ministrstvu za gospodarstvo. Luksemburški predstavnik Wehrer je poslanik vojske dežele v Zahodni Nemčiji, Paul Finet pa je eden izmed najstarejših belgijskih sindikalnih voditeljev. Giacchero je član italijanskega parlamenta.

Nagib bi sprejel orožje z Zahoda

Maherjeva posvetovanja z egiptovskimi političnimi voditelji - Pred novimi važnimi dogodki?

KAIRO, 7. — V razgovoru z nekim ameriškim novinarjem je general Nagib danes izjavil, da je Egipt pripravljen sprejeti pomoč v orožju in vojaški opremi «od ZDA ali od Anglije ali od katere koli druge države demokratičnega Zahoda». General je dodal, da bi si Egipt po sili moral «preskrbeti orožje drugod», če mu ga ne bi dobavil Zahod. Poleg pošiljanja orožja bi ZDA lahko prevzele tudi vežbanje egiptovskih častnikov v ameriških vojaških šolah in taboriščih, je dejal Nagib.

Egiptovski ministrski predsednik je odložil trodnevni dopust, ki si ga je mislil privoščiti, in je imel danes v Aleksandriji vrsto razgovorov z egiptovskimi političnimi voditelji. Ali Mahermet Soliman Ghannman, podtajnik vafdistične stranke, mu je izročil «važno osebno poslanico» strankinega voditelja Nahasa.

Politični opazovalci spravljajo te razgovore v zvezo s pogostimi sestanki zadnjih dni med Maherjem, Nagibom in angleškim veleposlanikom. Mislijo tudi, da so današnji razgovori predigra k važnim političnim dogodkom v bližnjih dneh. Predvsem opozarjajo, da je Nagib izjavil tisku, da se «čiščenje v političnih strankah ne razvija, kot bi bilo želeti.

Včeraj je bila v Kairu ustanovljena nova politična stranka, ki jo vodi Fadhy el Ramly. Stranka, ki se imenuje «demokratična stranka», po svojem programu že od daleč izdaja kominformistično očetovstvo. Stranka zahteva izgon vseh tujih čet iz Egipta in Sudana, zavrnitev pomoči po Trumanovi četrti točki, odklonitev načrgota za egiptovsko-ameriško porogodbo, zavrnitev ameriškega orožja, nacionalizacijo družbe Sueškega prekopa, priznanje «vseh vlad de facto» in sklenitev nenapadalnih pogodb z «demokratičnimi deželami».

Iz Londona poročajo, da so na današnji seji angleške vlade proučili tudi poročila, ki jih je poslal angleški veleposlanik v Kairu Stevenson o razgovorih z egiptovskim ministrskim predsednikom.

V kairskih diplomatskih krogih pa menijo, da dosedanji egiptovski veleposlanik v Londonu Abdel Fatah Amr ne bo sprejel novega službenega mesta, ki so mu ga nakazali v Aziji, verjetno v Indiji, temveč da bo rajši izstopil iz diplomatske službe.

Trumanova tiskovna konferenca

WASHINGTON, 7. — Na redni tedenski tiskovni konferenci je predsednik Truman potrdil, da proučuje možnost sklicanja izrednega zasedanja kongresa zaradi zvišanja cen v ZDA. Truman je podal to izjavo na vprašanje novinarja, ki je želel od njega komentar o vesteh, da je načelnik urada za stabilizacijo cen, Arnall, poudaril prikladnost izrednega zasedanja, da bi se okrepili zakoni o nadzorstvu nad cenami. Truman je dodal, da vladni organi trenutno nimajo potrebnih nadzorstvenih pooblastil, da bi lahko bili kos položaju.

Nadalje je Truman izjavil, da bo imel v torek važen razgovor z guvernerjem države Illinois in kandidatom demokratične stranke za predsedniške volitve, Adlajem Stevensonom. Truman je poudaril, da je za ta razgovor zaprosil Stevenson, in dodal, da bi rad demokratični kandidat čim podrobneje proučil vprašanja, ki so v zvezi z bližnjimi volitvami.

Na vprašanje novinarjev je Truman zatrdil, da nikoli ni podpiral kandidature Averella Harrimana, čeprav ga je ta za to prosil. Potrdil pa je, da je podpiral kandidaturo podpredsednika ZDA Albana Barkleya in da bi ga podpiral do konca, če se Barkley ne bi bil umaknil. Nato je predsednik dejal, da je demokratična stranka s Stevensonom izbrala najboljšega možnega kandidata.

POTEK SPLOŠNE STAVKE ŽELEZNIČARJEV V ITALIJI

Medtem ko je bila v južnih pokrajinah udeležba pri stavki nizka, je bil na severu marsikje promet skoraj popolnoma ustavljen - Pojačen pritisk vlade za sprejem protistavkovnega zakona

RIM, 7. — Danes je bila po vsej Italiji 24-urna stavka železničarjev, ki se je razvila v dvoboj med sindikalno organizacijo CGIL in med vlado ob podpori nekominformističnih sindikalnih organizacij. Šlo ni toliko za prevoz potnikov (za to so že prej poskrbeli za precej goste avtobusne zveze) kot za uspeh ali neuspeh vladnega načtra skrčenega voznega reda, ki bi ga naj opravili nestavkajoči železničarji, skratka, za prestiž.

Na splošno se zdi, da je bila udeležba pri stavki v južnih pokrajinah precej nizka, razen v nekaj krajih, da pa marsikje na severu tudi srkčeni vozni red ni bil izpeljan, čeprav so tu in tam pomagali vojaki. O neuspehu skrčenega voznega reda poročajo predvsem iz Genove, kjer so na elektrificirani progi proti Ventimigli vozile parne lokomotive, ki so jih upravljali vojaki.

Po podatkih ministrstva za promet se je stavke udeležilo povprečno 30 odstotkov železničarjev na vsem italijanskem železniškem omrežju. Vendar ta podatek — če je točen — ne daje prave slike položaja, kajti med uradniki je bila stavkovna udeležba minimalna, dosegla pa je zelo visoke odstotke zlasti med delavci v kurilnicah, premikači itd., kar je povzročilo znatne večje ovire za promet, kot bi bilo mogoče sklepati iz splošnega podatka. Marsikje so železničarji opravili dvojni turnus, tu in tam pa so bili pritegnjeni tudi upokojenci.

Ministrstvo za promet poroča tudi, da je do 22.30 vozilo 900 vlakov več, kot jih je predvideval skrčeni vozni red. Vendar so tudi tu razlike v posameznih pokrajinah zelo občutne.

Medtem ko vladni krogi trdijo, da je stavka doživela neuspeh, zatrjuje poročilo železničarskega sindikata, včlanjenega v CGIL, da je «splošna stavka popolnoma uspela» in da je bil odstotek stavkajočih večji kot kdaj koli poprej. Sindikati poudarjajo predvsem, da tovorni vlaki sploh niso vozili «kljub nedopustni intervenciji vojaških inženirskih oddelkov».

Posledica železničarske stavke bo vsekakor, da bo vlada postrila svoj pritisk na parlament, naj sprejeme predlog sindikalnega zakona, ki znatno omejuje svobodo stavke. Obenem pa je stavka jasen odraz neurejenih socialnih razmer v Italiji.

FIRENZE, 7. — Edinstvena nesreča se je pripetila danes 20-letnemu Marijanu Fortezzi iz Jola pri Pratu. Medtem ko si je v stranišču hotel prižgati cigareto, so se ob prižgani vžigalici vneli plini iz greznice. Eksplozija je bila tako močna, da je vrgla Fortezzo iz stranišča in dodobra poškodovala majhen prostor. Mladeniča so pošteno opečenega odpeljali v bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti najmanj 20 dni.

Organizacija združenih narodov

Velika večina človeštva — okoli 1.700 milijonov ljudi — se je 26. junija 1945 odločila, da združi svoje sile v novi svetovni organizaciji. Tega dne so predstavniki petdesetih držav podpisali Ustanovno listino Združenih narodov. Kasneje se je število državčlanic zvišalo na 61.

Glede na velike in obsežne cilje, ki jih ima ta mednarodna organizacija, je bilo potrebno, da se ustanovi več organov, ki tvorijo Organizacijo združenih narodov kot celoto. Ustanovna listina je zato določila šest glavnih organov in to: generalno skupščino, varnostni svet, gospodarski in socialni svet, skrbniški svet, mednarodno sodišče, sekretariat.

GLAVNA SKUPŠČINA je najvažnejši posvetovalni organ Združenih narodov in predstavlja do neke mere isto kot Skupščina narodov. Sestaja se enkrat letno ter je pooblaščena, da razpravlja in daje priporočila o vseh zadevah, ki jih vsebuje Ustanovna listina. Dalje je pooblaščena, da razpravlja o funkcijah vseh ostalih organov Združenih narodov. Glavna skupščina dela s ciljem, da pospešuje mednarodno sodelovanje v političnih, socialnih, gospodarskih, kulturnih, vzgojnih in zdravstvenih vprašanjih. Vsi organi Združenih narodov morajo vsako leto predložiti Generalni skupščini poročilo o svojem delu, da ga skupščina prouči.

Vse države-članice imajo na Glavni skupščini svoje predstavnike, ima pa vsaka samo po en glas. Pri manj pomembnih vprašanjih zadostuje navadna večina glasov, medtem ko je pri pomembnejših vprašanjih potrebna dvetretjinska večina.

VARNOSTNI SVET je organ, ki so mu članice Združenih narodov zaupale glavno odgovornost za vzdrževanje mednarodnega miru in varnosti. Ima pet stalnih (Francija, Kitajska, Sovjetska zveza, Velika Britanija in Združene države Amerike) in šest nestalnih članov. Pri odločitvah je potrebna večina s sedmimi glasovi, med katerimi mora biti tudi vseh 5 glasov stalnih članov. To je pravilo o soglasnosti velesil, ali kot ga poznamo pod popularnim imenom «veto». Varnostni svet se sestaja najmanj vsakih 15 dni ter dela neprekinjeno, kar je potrebno zaradi čuvanja miru, ki terja stalno budnost in zahteva včasih tudi hitre ukrepe. Varnostni svet sme preiskovati vsak spor ali situacijo, ki bi lahko privedla do trenja med državami, ter o tem dajati priporočila za ukrepe, ki bi naj privedli do mirne rešitve spora. V slučaju, da je ogrožen mir na kakršen koli način, je ta svet pooblaščen, da uporabi «prisilne» ukrepe, to je prekinitev prometnih zvez, gospodarskih in diplomatskih odnosov, ter je dovoljena celo oborožena akcija. Vse države-članice so se obvezale, da bodo na poziv Varnostnega sveta dale na razpolago oborožene sile, pomoč in olajšave, kar je še natančno določeno v posebnih sporazumih.

GOSPODARSKI IN SOCIALNI SVET dela pod vodstvom Glavne skupščine. Ta svet organizira proučevanja, podaja poročila in daje priporočila o reševanju mednarodnih gospodarskih, socialnih, kulturnih, zdravstvenih in podobnih vprašanjih, kakor tudi o vprašanju zaščite pravic človeka in osnovnih svoboščin za vse ljudi in narode. Dalje pripravlja predloge za konvencije o teh vprašanjih, sklicuje mednarodne konference, daje razna obvestila drugim organom Združenih narodov itd.. Posebna naloga tega sveta je, da sodeluje tudi z nekaterimi specialimi agencijami ali organizacijami, od katerih so nekatere obstajale že pred ustanovitvijo same organizacije Združenih narodov. Te agencije so n. pr. Mednarodna organizacija dela, Organizacija za prehrano in poljedelstvo itd..

Ustanovna listina Združenih narodov postavlja zelo važne principe v zvezi z deželami, ki še niso dosegle svoje samostojnosti. Države-članice, ki upravljajo take dežele, so prevzele razne obveznosti: da bodo podpirale politični, gospodarski, socialni in vzgojni napredek v teh deželah, da bodo zagotovile pravično ravnanje in zaščito pred izkoriščanjem, da bodo razvijale samostojnost, podpirale konstruktivni razvoj itd. Ta vprašanja proučuje SKRBNIŠKI SVET, ki mu morajo prizadete države poročati o razmerah v teh nesamostojnih krajih, ki jih upravljajo.

MEDNARODNO SODIŠČE v Haagu je glavni sodniški organ Združenih narodov. Sestavlja ga 15 sodnikov. Sodišče dela na podlagi statuta, ki je del Ustanovne listine. Mednarodno sodišče sodi vse slučaje, ki so posebej določeni v Ustanovni listini ter veljavnih pogodbah in konvencijah, in tudi vse slučaje, ki jih predlože stranke. Razen tega daje posvetovalna mišljenja o pravnih vprašanjih, ki jih postavljajo organi Združenih narodov. Široke administrativne funkcije Organizacije združenih narodov izvaja SEKRETARIAT, ki dela skozi vse leto. Na čelu sekretariata je generalni sekretar, ki ga imenuje Glavna skupščina na priporočilo Varnostnega sveta za dobo petih let.

Tak je kratek oris glavnih nalog in načel Organizacije združenih narodov ter njenih šestih organov.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, petek 8. avgusta
Avguštin, Godeslav
Sonce vzide ob 4.56 in zatone ob 19.25. Dolžina dneva 14.29. Luna vzide ob 20.36 in zatone ob 8.13.
Jutri, sobota 9. avgusta
Roman, Našmir

GIOVANNI MARINELLI: «TERRITORIO ABITATO DA SLOVENI»

Kako Italijani hočejo zbrisati slovensko lice Kanalske doline

Vsi lahko pridejo, le slovenski otroci ne smejo - Zaradi vojaških vaj zelo prizadeta kmetijstvo in tujski promet

Italijanski nacionalisti ter vladni krogi hočejo zbrisati slovensko lice Kanalske doline in popolnoma poitalijančiti te kraje. Zato ni v Kanalski dolini slovenskih šol in prosvetnih društev kot v Beneški Sloveniji, zato delajo razne ovire slovenskim domačinom in nočejo, da bi te kraje obiskovali Slovenci. Tudi zaradi tega je videmska prefektura ukazala zapreti kolonijo goriških otrok v Ukvah.

Da je Kanalska dolina slovenska zemlja, nam pričajo slovenska imena vasi, krajev in hribov ter slovensko prebivalstvo, ki tu prebiva že stoletja. Pa tudi sami Italijani morajo to priznati. Giovanni Marinelli v svoji knjigi «Guida della Carnia e del Canal del Ferro» (Udine-Tolmezzo — libreria Aquileia 1933) priznava, da je to «territorio abitato da sloveni».

Od vseh raznih ukrepov italijanskih oblasti je brezdvomno najbolj ogaben zadnji ukrep videmske prefekture, ki je zabranila potrebnim goriškim otrokom, da bi uživali gorski zrak in se v počitnicah okrepčali v krasni Kanalski dolini. Italijanski šovinizem ne prizanese niti nedolžnim otrokom. Ameriška novinarka, kateri smo pred dnevi to pripovedovali, ni mogla verjeti, tako se ji je zdelo ogabno in nečloveško, dokler ji nismo pokazali prepis odloka videmske prefekture.

Prebivalstvo Kanalske doline je zelo gostoljubno in olikano. Poleg živinoreje in gozdarstva mu prinaša lepe dobičke tujski promet. Krasne gore, lepa pokrajina, gorski zrak, smrekovi gozdovi in prijazne vasice, nadvse pa gostoljubnost in prijaznost domačinov, privabijo vsako leto številne izletnike in letoviščarje pozimi in poleti.

Letos pa nekaj ni prav. Kmetje trpijo škodo, ker so jim uničili travnike, vsi pa so prizadeti, ker kjer pokajo granate, tam izletniki in letoviščarji ne marajo ostati.

Pred časom so namreč prišli v Ovčjo vas oddelki ameriške vojske z močnimi mehaničnimi sredstvi. Rekli so, da so prišli v mirno vasico, da bi tam organizirali okrevališče za ameriške vojake. Toda kmalu je bilo opaziti po vaseh objave, da se bodo vršile vojaške vaje. Ni bilo treba dolgo časa čakati na posledice.

V Kanalsko dolino lahko vsakdo pride, izletniki iz vseh krajev, ameriška vojska na vaje, tujci na letovišče, itd. Le slovenskim otrokom italijanski šovinizem ne dovoli, da bi preživeli svoje počitnice in se okrepčali na slovenski zemlji.

Na oddih

s Slovenskim planinskim društvom

GORICA, 7. — Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi vse člane in prijatelje na tridnevni oddih pod Mangartsko skupino v dneh 15., 16. in 17. avgusta.

Voznina je za člane 700 in nečlane 800 lir.

Prijave sprejema Darko Suligoj — urar na Travniku do vključno ponedeljka 11. t. m., kjer bodo izletniki dobili tudi potrebna navodila in pojasnila.

Predujem kmetovalcem

Pokrajinsko nadzorništvo za poljedelstvo sporoča, da so podružnice Pokrajinskega kmečkega konzorcija v Gorici, Krminu, Gradiški, Romansu in Pierisu začele izdajati bančna nakazila, s katerimi bodo kmetovalci lahko dvignili pri mestni hranilnici v Gorici predujem v znesku 1000 lir za vsak oddan stot pšenice.

Seja

pokrajinskega odbora

GORICA, 7. — Včeraj je imel pokrajinski odbor redno tedensko sejo pod predsedstvom odv. Culota.

Najprej so odborniki pregledali nekaj načrtov za popravilo in opremo nekaterih poslopij, ki so last pokrajine. Nadalje je odbor odobril načrt za utrditev roba ob cesti Belvedere-Gradež, katerega izvedba bo stala šest milijonov lir.

Odložili pa so popravilo in asfaltiranje ceste Pevma-Oslavje, ki bi stalo komaj pol milijona lir.

Seja

občinskega upravnega odbora

GORICA, 7. — V beli dvorani županstva se je nocoj ob 18. uri sestal občinski upravni odbor. Seji je predsedoval župan dr. Bernardis in so na njej proučevali predvsem vprašanja navadnega upravnega značaja.

Mogočne stene Poliškega Spika (Montaža), druge najvišje gore v Julijcih (m 2754). S te strani vodi na vrh strma zavarovana steza v smeri, ki jo je po mnogih letih naporov odkril znani ljubitelj naših planin dr. Julius Kugy.

REGULACIJA REK IN POTOKOV NUJNO POTREBNA

Prebivalstvo Beneške Slovenije upa in pričakuje, da bodo oblasti upoštevale njih potrebe

Končno je prišlo obvestilo, da so te dni odobrili financiranje za drugi del desetletnega programa za ureditev voda in gozdov naše pokrajine. Ta program obsega razna dela za približno eno milijardo lir. Nekatera dela bo prevzel videmski odsek gozdnih čuvajev, druga pa «Genio Civile». Potrebna dela bodo napravili v gornjem delu Tilmenta, Bele, Tera in njihovih pritokov. Ta dela so neobhodno potrebna in nujna, ker neurejene hidrogeološke razmere so vsak dan slabše. V načrtu za predvidena dela so lesene naprave ter zidovi za ureditev potokov, za razne nasipe, bregove itd. ter pogozdovanje. Z regulacijo potokov in rek v dolinskih predelih bo skrbel «Genio Civile».

Prebivalstvo Beneške Slovenije upa in pričakuje, da se bodo ta dela v Terski dolini čimprej začela in da bodo tako lahko preprečili nadaljnjo škodo, obenem pa bodo vsaj delno omilili brezposelnost.

Večkrat smo že beležili novice o finansiranju raznih del, toda kljub temu je ostal položaj nespremenjen, zato upamo, da bodo državni krogi končno uvideli in razumeli nujne potrebe Beneške Slovenije, ki čakajo na rešitev že dolga leta.

ST. PETER SLOVENOV

Umrla je prof. Marija Blasutig

V Vidmu je umrla prof. Marija Blasutig, ki je bila prva ravnateljica našega učiteljišča. Pokojnico so pokopali na pokopališču v Brišču, njenem rojstnem kraju, v občini Podbonesec.

V Št. Petru Slovenov, kamor so najprej pripeljali krsto, so sprejemu prisostvovali župan Birti, nekaj občinskih svetovalcev, zastopnik šolskega nadzorništva in učiteljišča, učitelji in znanci ter sorodniki pokojnice.

Po krajšem obredu pred poslopjem učiteljišča so krsto s posmrtnimi ostanki odpeljali v Brišče.

KINO

VERDI. 17: «Zorove sanje», W. Chiari.
CENTRALE. 17: «Dospel je uglaševalec», N. Taranto in A. Sordi.
MODERNO. 17: «Hotel razvratnega življenja», F. Rosay in S. Signoret.
ESTIVO. 21: «Zmaga nad temo», R. Kennedy in P. Dow.

DELAVCI!
Poslušajte oddajo «Iz delavskega sveta» ob 20.15!

10 dnevni izlet v Dalmacijo

«Adria - Express» priredi od 7. do 16. septembra 1952
IZLET PO DALMACIJI
Vpisovanje do 23. avgusta
Ker je število prostorov omejeno, naj se interesenti čimprej javijo.

5-DNEVNI IZLET V DALMACIJO

Od 4. do 8. septembra priredi «Adria - Express» 5-dnevni izlet v Dalmacijo z naslednjim poredom: Odhod iz Trsta parnikom «Dalmacija» ob 4. uri zjutraj. Obisk Opatije, Raba, Zadra, Sibenika, Splita, Dubrovnika, Kotora in zopet Splita. Prekinitev vožnje na Rabu, v Splitu in Dubrovniku in na povratku zopet v Splitu, kjer si bodo izletniki ogledali mesto in prenočili. Prvovrstna hrana na ladji. Z vpisovanjem pričnо takoj. Cena vožnji (vključena hrana in prenočišče) je lir 14.350. Pri vpisu plača vsak izletnik polovico vsote, dva dni pred odhodom pa še ostanek.

Ker je število izletnikov omejeno, prosimo, da se zainteresirani čimprej vpišejo. Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5-b.

ADRIA EXPRESS
ADEX IZLETI

23., 24. IN 25. AVGUSTA 3-DNEVNI IZLET V
Poreč Pulj

23. IN 24. AVGUSTA 2-DNEVNI IZLET V
Bovec Kobarid Opatijo

Vpisovanje do 9. avgusta 1952, pri «Adria - Express», Ul. F. Severo 5 b; tel. 29243

IZ SODNIH DVORAN

Tatova kolesa in bistro oko financarja

GORICA, 7. — V noči 13. preteklega julija je bil financar Ottorino Schiavon na straži pred vojašnico v Gradiški. Okrog 22.30 sta mimo vojašnice privozila na kolesu dva mladeniča. V enem izmed njiju je financar kljub temi takoj spoznal tatu, ki je nekaj časa prej odpeljal kolo podoficirju Antonu Pisciotti. Zato je financar na ves glas zakričal «stoj», toda kolesarja se nista zmenila za njegov ukaz in sta nadaljevala svojo pot. Tedaj je financar ustrelil s svojo puško v zrak. Strel je takoj priklical dva vojaka, ki sta bila v bližini in sta nemudoma ustavila kolesarja in jih odpeljala na bližnjo orožniško postajo.

Šlo je za 32-letnega Bazzea Jožefa iz Tržiča Ul. Cosulich 3 in 23-letnega Obanija Pavla iz Jamelj. Pri zaslišavanju sta oba priznala, da sta tistega večera prišla v Gradiško na enem samem kolesu z namenom, da si tu preskrbita še dve drugi kolesi in da sta dejansko ukradla že nekaj koles v okolici Gradiške.

Na goriškem kazenskem sodišču so Bazzea, ki je ukradel že več koles, obsodili na šest mesecev zapora in plačilo 6500 lir globe. Obanija pa na pet mesecev in deset dni zapora ter plačilo 4000 lir globe pogojno. Oba bosta morala skupno poravnati sodne stroške.

Razne globe in kampanja proti šumu

Odločna navodila ministrstva za promet proti razgrajačem in brezvestnim vozačem ropotačem

GORICA, 7. — Kljub neznosni vročini, ki nam jo je poklonil skoraj sleherni dan preteklega julija, niso mestne straže, prometna policija in drugi varuhi javnega reda iskali hladnih senc, marveč so tudi pod pekočim soncem neumorno zasledovali nedisciplinirane meščane. V tem mesecu so namreč kaznovali z globo kar 305 kršiteljev raznih pravilnikov.

Največ dela so preteklega meseca imele mestne straže, ki so kaznovale kar 205 prestopnikov pravilnika za mestni promet. Nadalje je tržna policija kaznovala 34 branjevk in gospodinj, ki niso spoštovale pravilnika. Mestna policija je naložila 25 glob ter 9 občanov je bilo kaznovanih, ker niso izvajali županskih odredb. Mestne straže so nadalje kaznovale 7 lastnikov psov, ki so svoje živali vozili po mestu brez nagobčnika. Mestni kolejderec pa je v tem mesecu polovil 31 psov, ki so se potepali brez varstva in nagobčnika po mestu.

Zaradi številnih pritožb meščanov, ki so obsojali naraščajoči sum v mestu, ki ga povzročajo številna motorna vozila in njihovi brezobzirni lastniki, je goriška kvestura napovedala kampanjo proti šumu. V zadnjem času je tudi samo ministrstvo za promet z okrožnico dalo odločna navodila za kampanjo proti šumu in na tej podlagi je goriška kvestura pozvala prometno policijo in organe javne varnosti, naj bodo nepopustljivi zlasti z nočnimi razgrajači in vsemi tistimi ki bodo motili mir v mestu.

Za predstavo SNG v Trstu

GORICA, 6. — Zveza prosvetnih društev sporoča, da je avtobus, ki so ga organizirali za na predstavo SNG, ki bo v soboto 9. t. m. že zaseden. K nedeljskemu nastopu bo ZPD organizirala avtobus samo za Sovodenjce (Odpeljal bo iz Sovodenj).

Vozni red mestnih avtobusov

Glavni kolodvor - Severna postaja: ob delavnikih odhodi z glavnega kolodvora ob 5, 5.45, 6.20, 6.40, 6.50, 7, 7.15, 7.25 (do 20.2 vsakih 8 minut) 20.10, 20.20, 20.30, 20.40, 20.50, 21, 21.15, 21.35, 21.50, 22.15, 23, 23.10 in 23.40. Odhodi s severne postaje ob 5.20, 6, 6.15, 6.40, 6.58, 7.10, 7.20, 7.30, 7.42 (do 20.2 vsakih 8 minut), 20.10, 20.20, 20.30, 20.40, 20.50, 21, 21.10, 21.20, 21.35, 21.55, 22.40, 23.20, 23.30 in 23.55. Ob praznikih odhodi z glavnega kolodvora ob 5, 5.45, 6.20, 6.40, 6.45, 7, 7.15, 7.25 (do 21 vsakih 8 minut), 21.15, 21.25, 21.35, 21.45, 21.55, 22.15, 23, 23.10, 23.40, — Odhodi s severne postaje ob 5.20, 6, 6.15, 6.40, 6.58, 7.10, 7.20, 7.30, 7.42 (do 21 vsakih 8 minut) 21.10, 21.20, 21.35, 21.45, 21.55, 22.10, 22.30, 22.45, 23.20 in 23.55.

Glavni kolodvor - bolnišnica: odhod z glavnega kolodvora ob delavnikih in praznikih ob 8, 9, 14, 16 in 17.30; iz umobolnice ob 8.20, 9.50, 15.20, 16.30, 17.50.

Gorica - Standrež - Sovodnje: ob delavnikih odhodi s Travnika za Standrež ob 7.30, 8.20, 8.40, 10, 11, 12.40, 13.30, 15.30, 16.40, 18, 19, 20. Odhodi s Travnika v Sovodnje: 7.30, 8.20, 11, 13.30 in 19. Odhodi iz Standreža ob 6.40, 7.10, 8, 8.50, 9, 10.20, 11.40, 13, 14.40, 15.50, 17, 18.20, 19.40 in 20.15. Odhodi iz Sovodenj: 7, 7.50, 8.50, 11.30, 14.30, 19.30. Ob praznikih odhodi s Travnika za Standrež: 8.30, 10, 11.15, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. Odhodi s Travnika za Sovodnje: 13, 14, 15, 18 in 20. Odhodi iz Standreža: 8.50, 10.15, 11.30, 13.40, 14.40, 15.40, 16.30, 17.30, 18.40, 19.30, 20.40 in 21.20. Odhodi iz Sovodenj ob 13.30 14.30, 15.30, 18.30, 20.30.

Rok za pokojnine do 31 t. m.

Kakor smo že poročali zapade 31. t. m. zadnji rok za predložitev prošenj za vojne pokojnine. To priliko lahko uporabijo vsi svojci padlih od 1. septembra 1939 dalje, ki so že vložili prošnje za pokojnino. Vsi svojci padlih od 1. septembra dalje, katerim so odrekli pokojnino ali so jim jo znižali zaradi njihovih ekonomskih ali družinskih razmer, lahko vložijo prošnjo za revizijo njihovega položaja z dokazi o nastali spremembi ekonomskih in družinskih razmer.

Kdor ne bi imel še vseh potrebnih dokumentov, naj pošlje prošnjo na «Ministero del Tesoro — sottosegretariato pensioni di guerra», s pripombo, da bo naknadno poslal ostale dokumente.

ZA VEČJO POTROŠNJO GROZDJA

Praznik grozdja v vseh občinah

GORICA, 7. — Danes je prefekt dr. Giammichele sklical na prefekturi sestanek za določitev posebnega odbora, ki naj bi organiziral praznik grozdja v raznih občinah goriške pokrajine.

Že preteklega julija je namreč minister Fanfani dal vsem italijanskim prefekturam in deželnim ter pokrajinskim kmetijskim nadzorništvom, navodila, naj organizirajo od polovice avgusta do polovice oktobra kampanjo za čimvečjo potrošnjo grozdja.

S to kampanjo hoče omenjeni minister rešiti problem prevelikega vinskega pridelka v Italiji s povečanjem potrošnje grozdja, ki je v zadnjih letih padla.

Za dosego tega namena je ministrstvo za poljedelstvo že izdelalo obširen načrt, ki predvideva med drugim organizacijo praznikov grozdja od druge polovice septembra do prve polovice oktobra v vseh občinah.

Nesreča v predilnici

GORICA, 7. — Danes zjutraj se je v podgorski predilnici ponesrečila 19-letna Vižintin Anamarija iz Fare. Pri čiščenju svojega stroja ji je roka zašla med zobovje. Na njeno vpitje so takoj pritekle ostale delavke in ustavile stroj, ki ji je med tem časom ranil 4 prste leve roke. Vodstvo predilnice je na pomoč poklicalo rešilni avto Zelenega križa, ki je ponesrečeno deklico pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so ji obvezali rane na levi roki. Ozdravela bo v 10 dneh.

Nezavestna na tla

GORICA, 7. — Danes zjutraj je rešilni avto Zelenega križa moral pomagati 51-letni Madami Amaliji iz Ul. Cappuccini 6. Madama je šla že zgodaj zjutraj po opravkih ven in ko je hodila po Ul. Barzellini se ji je kar nenadoma stemnilo pred očmi in je padla nezavestna na tla. Nekateri pešci so ženski takoj pritekli na pomoč dokler je ni rešilni avto Zelenega križa odpeljal v bolnico k Rdeči hiši. Tu si je ženska kaj kmalu opomogla.

Cene na zelenjadnem trgu

Na debelo lir kg	na drobno lir kg
Česen po 150	219
Pesa po 45	54
Sveže zelje po 70	76
Korenje po 65	75
ohrovt in cvetača po 45	53
Kumarice po 73	82
Čebula po 70	87
Rdeča pesa po 50	73
Fižol po 102	136
Fižol v stroču po 88	132
Solata po 85	106
Melancane po 75	114
Krompir po 22	31
Paprika po 110	140
Rdeča paprika po 120	155
Rumena paprika po 120	170
Grah po 124	160
Paradižniki po 54	75
Peteršilj po 105	141
Radič po 80	113
Bučke po 43	49
Špinača po 66	83
Marelice po 88	116
Slivice po 40	102
Lubenice po 56	78
Pomaranče po 183	238
Banane po 380	500
Fige po 41	56
Suhe smokve po 460	610
Citroni po 168	219
Domača jabolka po 50	67
Meloni po 70	93
Domače hruške po 45	75
Boljše hruške po 84	103
Breskve po 40 - 70 in 115	98
Češplje po 50 - 60 - 68	64
Namizno grozdje po 160	228
Grozdje sv. Ivana po 130	170
Orehi po 300	

Preteklega julija so na goriškem zelenjadnem trgu prodali skupno 1509 stotov uvoženega krompirja in 1148 stotov domačega; 1665 stotov uvožene zelenjave in 4120 stotov domače; 1505 stotov uvoženega sadja in 4266 stotov domačega. V istem mesecu so pridelovalci prodali neposredno potrošnikom 1270 stotov zelenjave.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

TRST NA ZADNJEM MESTU PO ŠTEVILU VPISANIH LADIJ

«8. marca 1945. leta, ob zaključku vojnega stanja v Evropi, je italijanska trgovska mornarica imela še 232 ladij, ali 364.945 ton. To je bilo skoro 10-krat manj kot pred vojno, ko je italijanska trgovska mornarica imela 3,182.725 ton. V manj kot 6 letih in to do konca 1951. leta je število ladij skočilo na 449 ali na 2 milijona 798.218 brutto registrskih ton. Proti koncu 1951. leta in v začetku tekočega je vstopilo v službo še 32 ladij, tako da se je italijanska trgovska mornarica približala predvojnemu stanju in ima sedaj okoli 2,900.000 ton».

Zgornji citat smo posneli iz članka objavljenega v italijanskem strokovnem mesečniku «La Marina Mercantile». Članek nosi naslov «Razvoj italijanske trgovske mornarice» in ga je napisal bivši minister za trgovsko mornarico. On. Raffaele Pio Petrilli ob priliki tretjega zborovanja posvečenega transportu.

Skoraj ni treba omenjati, da bivši italijanski minister upošteva med italijansko trgovsko mornarico tudi vse tiste redke ladje, s katerimi še vedno razpolaga Trst, to je da upošteva v 2,9 milijona ton italijanskega ladjevja tudi tiste ladje, ki so vpisane v tržaški pomorski register. Za nas je predvsem zanimiv odnos med ladjami vpisanimi v tržaški pomorski register in registri italijanskih pomorskih mest, kot so: Genova, Neapelj, Benetke itd.

Minister Petrili pravi v svojem članku, da je bilo 1. januarja 1951. leta razdeljeno ladjevje na motorni pogon med različnimi mesti na tak način, da je bilo v Genovi vpisanih 65,8 odst. vsega ladjevja, v Neaplju 12,4 odst., v Benetkah 9,5, v Rimu 6,9, IN V TRSTU 4,5 odst.! Ker je v Rimu vpisano brodovje izključno iz administrativnih vzrokov, ga lahko prištevamo v korist Neaplja in Genove, tako da bi morali za rimske 6,9 odst. povečati udeležbo teh dveh mest.

Številke govorijo same za sebe dovolj jasno o tem, da je Trst na zadnjem mestu ter da tržaško brodovje zavzema zelo neznaten odstotek. Pa še teh 4,5 odst. bi morali zmanjšati, ker so lani dokončno premestili dve preostali največji tržaški ladji v Neapelj. V tržaškem pomorskem registru je bilo v obdobju, na katerega se nanašajo številke bivšega italijanskega ministra vpisanih 117.000 ton ladjevja. Med to ladjevje pa sta še vedno všteti «Saturnia» ter «Vulcania», ki pa ne bosta nikoli več videli Trsta, ker sta dokončno premeščeni v Neapelj in bodo celo njuno upravo premestili v Genovo.

Ti dve ladji imata skupaj 49.000 ton, za katere bi morali zmanjšati celotno število v Trstu registriranega brodovja. Po tej operaciji ugotovimo, da je Trst udeležen v celotni mornarici komaj z 2,5 odst.!

Ne bi hoteli za primerjavo privleči na dan sedaj že tako daljnjih avstrijskih časov, ko je tržaška trgovska mornarica procvitala in ko se je bogatila z vedno novimi ladjami; sedanje stanje bi hoteli primerjati s 1940. letom, ko je Trst kljub temu, da mu je Italija na debelo kradla njegovo ladjevje, še vedno razpolagal s 131 ladjami, ki so imele 516.000 ton. Ta primerjava nam pokaže, da je takrat Trst razpolagal s 16 odst. vsega italijanskega brodovja in ne z 2,5, kot sedaj.

Vse te številke govore o strahotnem padcu tržaškega brodovja, saj lahko računamo, da Trst sedaj razpolaga komaj s 70.000 tonami ladjevja. Številke pa nam tudi govore, da je Italija našla dovolj sredstev za obnovo svoje trgovinske mornarice, ni pa šla italijanska «dobrota» tako daleč, da bi obnovila tudi tržaško trgovsko ladjevje tudi na račun Trsta, saj je pobrala celo vse po vojni v tržaških ladjedelnicah s pomočjo fondov ERP za Trst zgrajeno brodovje.

Tako stanje pa je prineslo za tržaško gospodarstvo zelo resne posledice. V prvi vrsti so bili prizadeti pomorščaki, saj spadajo prav zaradi tega v kategorijo, ki ima največ brezposelnih in to kljub številnim premestitvam v Genovo ali v druga italijanska mesta. Pa ne samo pomorščaki, številna mala in srednja industrija, obrtniki in trgovci, ki so se pred vojno bavili z vzdrževanjem, opremo, dobavljanjem potrebnega materiala, prehrane itd. za tržaško brodovje, so ostali brez posla in brez zaslužka.

Najhujši udarec pa je zaradi kritičnega stanja brodovja doživel tržaški promet. Ker nima Trst dovolj lastnega brodovja nima tudi rednih pomorskih prog. V pomorstvu pa je zelo lahko opustiti neko pomorsko progo, izredno težko pa si je zavojevati vnovič izgubljene pozicije. Zaradi številnih izgubljenih pomorskih prog so se izvozniki, ki so nekdaj uporabljali Trst, preorientirali na druga konkurenčna pristanišča, ali pa so bivše proge, ki so jih nekdaj vzdrževale tržaške pomorske družbe, prevzele v svoje roke tuje, zlasti ameriške družbe.

Dejstva govore, da je tak položaj Rimu zelo všeč, ker so se na ta način italijanska pristanišča znebila nevarnega konkurenta in ker se na ta način odtrguje Trst od svojega naravnega zaledja in se nasilno veže na Italijo.

Zato so bile in bodo tudi v bodoče vse peticije in vsa romanja v Rim bob ob steno. Minilo je dobro leto, ko je tržaška trgovska zbornica z velikim pompom poslala v Rim zelo podrobno in natančno proučen načrt rednih pomorskih prog, ki so potrebne Trstu. Prav tako je že dokaj daleč, odkar se je ustanovil «znameniti» od kominformistov vodeni «odbor za obrambo tržaškega pristanišča», ki je prav tako pred letom odšel na romanje v Rim. Tudi ta je nosil s seboj obširno in dokumentirano prošnjo o potrebi obnove tržaškega brodovja. Obe delegaciji sta prinesli s svojih romanj številne obljube in nič drugega. V zadnjem času pa se je premaknil celo predsednik Trgovske zbornice in pričel opozarjati na «krizo v tržaškem tranzitnem prometu». On pa ni dobil niti obljub. Posredno je na to najnovejšo prošnjo odgovoril italijanski minister za trgovsko mornarico, Cappa, ki pravi naj se Trst ne razburja zaradi «malenkosti» kot sta «Saturnia» in «Vulcania» in da bosta ladji ostali v Neaplju, uprava pa bo preseljena v Genovo. «Zelo lep» odgovor, ki pomeni po domače povedano naj se Tržačani vendar enkrat nehajo razburjati zaradi svojega ladjevja.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Zakasnelo poročilo „prefekture" o škrlatinki

Dobro informirani italijanski nacionalistični tisk je prikrival bolezen v otroških kolonijah v Italiji in varal starše, da so otroci čili, zdravi itd.

V našem včerajšnjem poročilu o epidemiji škrlatinke v italijanskih počitniških kolonijah v Tolmezzu in v Candide smo dejali, da pričakujemo od zdravstvenih oblasti točnejših pojasnil. Sele včerajšnji popoldanski list «Ultime Notizie» je objavil poročilo «prefekture» (le čemu tako vztrajno prekrščajo pravi naziv consko predsedstvo), ki skuša zmanjšati pomen te epidemije, saj pravi, da je potek bolezni zelo mil. V poročilu samem pa ni povedano, koliko otrok je zbolelo.

List «Ultime Notizie» seveda skuša že v naslovu tudi omiliti vso stvar, češ da gre samo za kak primer škrlatinke, v članku pa pravi da je obolelo kakih 20 otrok, drugih dvajset pa je pod nadzorstvom. List polemizira z nekim drugim jutranjim listom, ki je razen našega objavil vest o epidemiji.

Vse to kaže, da so hoteli stvar zamolčati in da bi najbrž sploh ne bilo poročila «prefekture», če bi vsi listi molčali, kot je molčal na primer dobro informirani «Giornale di Trieste». Saj to vidimo iz samega članka v listu «Ultime Notizie», ki pravijo, da je počitniška kolonija v Candide že pred 10 dnevi javila o prvem primeru škrlatinke.

Zato je tudi pravi «Blažev žegen» zahteva na koncu članka, naj drugič oblasti obvestijo ves tisk in javnost o podobnih primerih. Na dlani je namreč, da so klerofašistični novinarji dobro vedeli za stvar, pa so o njej molčali. Prav «Giornale di Trieste» in «Ultime» dobivata vse vesti od uradnih krogov, medtem ko naš list zapostavljajo, kar smo pred dvema dnevoma ugotovili in pisali tudi ob otvoritvi miljskega filobusa. In čudno naključje: ravno včeraj je «Giornlae di Trieste» (ki ni nič vedel o stvari!) kakor nalašč objavil kar dve veliki sliki iz kolonij in pod tema slikama je besedilo o «odličnemu zdravju otrok». Na isti strani pa je objavil list tudi trikolonski članek o «Srečnih urah otrok med gorami» in še vest o povratku otrok iz kolonij. Kakor da bi hoteli nalašč prikriti epidemijo škrlatinke!

Seveda, kar je italijanskega in v Italiji, to mora biti samo dobro in lepo, zato bi morali o raznih nevšečnostih molčati. Če pa se kdo oglasi z upravičeno kritiko, tedaj pomeni to za italijanske šoviniste «protitalijansko špekulacijo». Vseka-kor ta primer škrlatinke in ves ta molk ponovno dokazujeta, da v počitniških kolonijah v Italiji marsikaj ni v redu.

NEUSPEH STAVKE ŽELEZNIČARJEV zaradi stavkokaštva večine uslužbencev

Stavkalo je samo 25 odstotkov železničarjev - Vozili so skoraj vsi vlaki

Stavka, ki jo je napovedal sindikat italijanskih železničarjev, včlanjen v kominformovski CGIL, ni imela v Trstu pravega uspeha, kar kaže, da imajo tako imenovani «svobodni» sindikati na tem ozemlju med železničarji številne pristaše. Stavkalo je le 25 odstotkov železniškega osebja, čeprav so plače železničarjev nizke in bi morali imeti vsi interes, da podprejo borbo za izboljšanje plač in kvalifikacij.

Zaradi te mlačnosti tržaških železničarjev so nastale motnje v prometu samo zjutraj, tako da je delovala nadomestna avtobusna služba samo za tri jutranje delavske vlake, potem pa ni bila več potrebna. Za redni promet najvažnejših vlakov je poskrbelo vodilno osebje železnic. Redno je na primer odpotoval ob 17.25 brzi vlak Trst - Videm - Dunaj - Monakovo, brzi vlak Trst - Milan - Ventimiglia itd. Stavkokaštvo tržaških železničarjev je šlo celo tako daleč, da so poskrbeli tudi za promet izven območja tržaškega ravnateljstva, ki sega do Tržiča, to je do Benetk.

To je pač še eno razočaranje za kominformovce, ki že toliko časa naravnost klečeplazijo pred drugimi sindikati, da bi dosegli enotnost za vsako ceno na osnovi skupnih teženj po prihodu «madrepatrie», pa so jim ti sindikati že večkrat dali brco, kakor se je pred nedavnim zgodilo tudi v vprašanju zahteve po zvišanju mezd v CRDA. Sicer pa smo prepričani, da jih tudi to ne bo zmodrilo, ker je vsa njihova sindikalna politika podrejena računom in špekulacijam kominformizma.

S potrtim srcem naznajamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je za vedno zapustila naša draga in nepozabna mama

MARIJA PIRJEVEC por. GULIN

Pogreb drage pokojnice bo danes ob 18.30 iz hiše žalosti na Proseku št. 116 na domače pokopališče.

Zalujoča sinova Karel in Slavko

Prosek, 8. avgusta 1952.

Predstava na prostem - Stadion „Prvi maj"

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

JUTRI 9. AVGUSTA 1952 OB 21. URI

4. PONOVITEV

ROMEO IN JULIJA

WILLIAM SHAKESPEARE

(Tragedija v petih dejanjih)

Prevedel: OTON ŽUPANČIČ Režiser: JOŽE BABIČ
Scena in kostumi: V. RIJAVEC k. g. Scenska godba: D. ŽEBRE
Plesi: STANKO HITI Dirigent: OSKAR KJUDER

Godi se v Veroni, samo prvi prizor petega dejanja v Mantovi — Odmor po drugem in četrtem dejanju.
Med izvajanjem vstop ne bo dovoljen.
Igralci se bodo občinstvu poklonili na koncu predstave.

PETA PONOVITEV V NEDELJO 10. AVGUSTA 1952
Začetek točno ob 21. uri — Konec ob 23.45 — Tramvajske zveze: 2, 3, 4, 6, 9.

Po zaključku vsake predstave bosta z Rotonde pri Bošketu vozila tramvaja št. 2. in 6.

Vstopnice so v prodaji v veži tiskarne, Ul. S. Francesco 20, dnevno od 11. do 13. in od 17. do 19. ure. Telefon 29-477, na Opčinah v pekarni Cok, v Padričah pri Grgič Ivanki, v Bazovici v trgovini Mahnič, v Ricmanjih pri Kuretu Silvestru, v Borštu pri Petaros Meri, v Boljuncu pri Slavcu Mihaelu (prodaja zelenjave), v Dolini pri Olgi. Za tiste, ki so kupili vstopnice v Ricmanjih, Borštu, Boljuncu in Dolini bo vozil avtobus ob 19.30 iz Doline preko Boršta s povratkom ob 24. uri s stadiona. To velja za predstavi, ki bosta v soboto in nedeljo. Numerirani so samo parterni sedeži. Vstopnici za parter je vključen Gledališki list. Prijave za Nabrežino sprejema Pertot Slavko.

V primeru dežja, se predstava preloži na poznejši dan.

Nesramno vmešavanje Rima v oboroževanje Jugoslavije

Dejstvo, da se Jugoslavija oborožuje, da postaja vedno bolj močnejša, in zaradi tega vedno bolj samozavestna, razburja — logično — našega glavnega sovražnika, t. j. sovjetski tabor. Toda še nekoga: Italijo. Moskva obtožuje: Amerika oborožuje Jugoslavijo proti nam! Italija pa je začela toži: Amerika oborožuje Jugoslavijo proti nam!

Pustimo ob strani vzhodnega sovražnika.

Pred kratkim je bila v Jugoslaviji neka ameriška delegacija, podtajnik ministrstva za obrambo Frank Nash in generala Olmstead in Eddleman. Prišli so v zvezi s prejšnjimi razgovori, ki so potekali v Washingtonu o novih pošiljkah vojaške pomoči. Hoteli so se čimbolj neposredno spoznati z jugoslovanskimi stvarnimi potrebami, da bi nova pomoč bila čimbolj koristna. Pozneje bomo videli, kakšen je zaključek te delegacije.

Italija je takole reagirala:

V italijanskem tisku so se začeli pojavljati komentarji, v katerih se izraža nezadovoljstvo in bojazen Italije pred oboroženo Jugoslavijo. Rimski «Messaggero» je objavil članek o ameriškem težkem orožju in avionih na reakcijski pogon za Jugoslavijo in trdi, da pomeni to za Italijo isto, kar pomeni za Francijo oboroževanje Nemčije, t. j. nevarnost napada. Ta list pravi, da so Francozi zahtevali garancije pred tako nemško nevarnostjo in da ima zato tudi Italija pravico na take garancije, ker se nahaja v enakem položaju. Te garancije naj bi dal Italiji atlantski pakt.

Turinska «La Stampa» z dne 17. julija pravi v naslovu: «Italija bo zahtevala pojasnitve pri ameriškem ministrstvu za zunanje zadeve». Ta list, kakor tudi vsi časopisi istega datuma objavljajo podobno vest iz Washingtona, baje iz dobro poučenih virov, da bo italijanski poslanik Tarchiani napravil «korak» pri ameriškem ministrstvu:

«...da zahteva pojasnitev ob vesti, da bo Jugoslavija kmalu oborožena z najmodernejšim ameriškim orožjem. Tarchiani bo vprašal ZDA ali predstavlja odlok o pošiljanju avionov na reakcijski pogon Titu novo ameriško smer v politiki do Jugoslavije in ali bo količina avionov, tankov in topništva, ki bo izročena Jugoslaviji, znatna.»

Ni mogoče dovolj ožigosati to italijansko prepotenco, to nesramno vmešavanje v zadeve, ki se Italije popolnoma nič tiče. Posebno, če upoštevamo, da je Italija bila v drugi svetovni vojni napadalec, okrutni okupator in končno sramotno poražena. Obstaja mirovna pogodba, ki omejuje njeno oboroževanje, da ne bi prišla na idejo povračila, medtem ko je Jugoslavija bila zelo zaslužen zaveznik ZDA in drugih osvoboditeljev sveta nacifašizma.

Ali je najavljena Tarchianijeva akcija bila tudi izvršena? Mogoče je, iskal «pojasnitve», to se pravi, poskušal je zadeval v Washingtonu izjavo, da se razgovarjal z ameriškim tajnikom za zunanje zadeve, toda o oboroževanju Jugoslavije da ni govoril. To dodal je: «Ta vest je na italijansko javno mnenje napravila globok vtis». Verjetno se je Tarchiani blamiral s svojo neumestno intervencijo in se sedaj omejuje na poudarjanje nekega neugodnega odmeva v Italiji.

Do kakšne neverjetne nesramnosti lahko privede italijanska megalomanija, bomo videli iz članka, ki je objavljen v «Tempo di Milano» z dne 19. julija izpod peresa direktorja lista, Uga Cuesta. V tem članku najprej očitajo ameriški pladi, da baje nepretvno nagovarja Italijo, naj se v vprašanju Trsta direktno sporazume z Jugoslavijo. Toda — kako naj se Italija spusti v to, ko Američani, namesto da bi pritisnili na Jugoslavijo, da jo omehčajo do Italije, jo oborožujejo in krepe? Cuesta pravi:

«Novo severnoameriško oskrbovanje Jugoslavije z orožjem ne bo moglo utreti poti poganjanjem. Ali to ne povzroča, da postaja Beograd bolj ohol do Italije? To vprašanje, ki ni samo politično, temveč tudi psihološko, se je moralo postaviti po zahtevo našega ministrstva po poslaniku ameriškemu ministrstvu za zunanje zadeve.»

Imamo torej še en primer nezaslišanega vmešavanja nekega premaganega napadalca v vprašanje oborožitve države, ki ga je premagala in ki ima pravico, da se v bodoče brani pred njegovo napadalnostjo. Toda ne gre samo za Jugoslavijo. Italijani si upajo vmešavati se celo v ameriške odloke. Višek te nesramnosti sledi v članku «Tempa»:

«Dejstvo je, da severnoameriška vojaška pomoč obsega od najlažjega orožja do težkega, celo letala na reakcijski pogon. Ce računamo na stalno sovražno stališče Jugoslavije do nas, moramo biti zaskrbljeni tudi zaradi svoje varnosti. Politična stran tega vprašanja je v tem, da bi morale biti te dajatve podrejene nekemu sporazumu, ki bi odstranil neke preteče neznanke z naše vzhodne meje. Danes se, nasprotno, oborožuje neka dežela, ki je izven atlantskega pakta in ki se kaže nasprotna Italiji, članici tega pakta. Ali imamo lahko mi Italijani zaupanje v Jugoslavijo, kot ga imajo Američani, ki jo vse bolj oborožujejo?»

Ta list je baje «opomnil» ameriško vlado. Glavno je vprašanje Trsta. Italija mora dobiti cono A in cono B in šele tedaj lahko postane Jugoslavija vredna, da se razpravlja z njo.

O tej zadevi je spregovoril tudi sam predsednik italijanske vlade De Gasperi v neki svoji izjavi angleškemu dnevniku «Daily Telegraph» z dne 21. julija 1951. Izrazil je svojo željo, da pride do zbližanja z Jugoslavijo, v kolikor pokaže Jugoslavija dobro voljo za rešitev spornih vprašanj. Posebno je vztrajal na potrebi skupnega stališča Velike Britanije in Italije v tržaškem vprašanju, t. j., da Velika Britanija stopi na stališče Italije in da vpliva v tem smislu na Jugoslavijo, čeprav tega ni posebej dejal. De Gasperi namreč povezuje vprašanje Trsta z ostalimi strateškimi vprašanji Sredozemlja in — atlantskim paktom. «Daly Telegraph» pravi:

«To predpostavlja», je dodal De Gasperi, «da naši zavezniki iz atlantskega pakta in evropske skupnosti dajo popolno podporo Italiji. Njenih 50 milijonov prebivalcev predstavlja življenjsko pozicijo za demokratično civilizacijo jugovzhodne Evrope.»

To izjavo De Gasperija razlagajo v mednarodnem tisku kot italijanski poskus poudarjanja velike vloge Italije v atlantski skupnosti, kot novo oceno zapadnih sil, ki morajo Italijo stoodstotno zadovoljiti in ji dati tako vlogo v strateškem načrtu na jugovzhodu Evrope, posebno na Sredozemlju in proti Balkanu, da bi to samo ob sebi povečalo tudi njen položaj do Trsta in do drugih krajev, ki jih zahteva.

S to metodo izsiljevanja je Italija že dosti dosegla. Vsa londonska konferenca za upravo v coni A je bila v znamenju tega izsiljevanja. Italija je dobila velike koncesije v coni A. Postala je tretji in to najmočnejši faktor v upravi cone A Toda njej to ni dovolj. De Gasperi zahteva izvršitev tristranske note od 20. marca 1948, t. j. aneksijo obeh con. Jugoslavija bi morala svojo «dobro voljo» pokazati s priznanjem tega.

Prav zato, da bi oslabila položaj Jugoslavije, da bi lažje dosegla svoje umazane namene, vodi Italija razbijaško politiko v vseh razmerah, ko se okrog Jugoslavije ustvarja neka konstruktivnost.

V Italiji lahko ugotovimo dve tendenci, ko je govora o vojaški krepitvi Jugoslavije:

Nekateri časopisi se trudijo «dokazati», da z Jugoslavijo sploh ni treba računati pri obrambi pred sovjetsko napadalnostjo. Ti časopisi pišejo, da Jugoslavija vojaško «nič» ne pomeni, da je sposobna morda za neko gverilo, toda ne za pravo vojno. Zato je treba vse položiti na Italijo. Njihova teza je, da je zaradi teh razlogov treba dati Italiji ne samo Trst, temveč tudi vse tisto, kar je imela od 1920, t. j. mejo na Julijskih Alpah in na Snežniku, ker je to za Italijo «naravna in strateška» meja. V interesu Zapada pa je, da se to čimprej uresniči. Nekateri so odkrito pisali, da bi bilo treba zaupati Italiji, da gre v primeru napada do Save in celo na Donavo!...

Vzporedno s to «tezo» in celo v istih časopisih je bila navedena tudi teza, da Jugoslavija ni sprta s SZ, da je sedanji odnos čisti bluff in da je ta bluff v zvezi s sovjetskim napadalnim načrtom, da bi bil Sovjetom olajšan prehod čez Balkan na Sredozemlje in v Italijo!

Obstaja tudi težnja rimskih megalomanov, ki sugerirajo zapadnim silam, da bi nasilno pritegnile Jugoslavijo v atlantski pakt in spet z namenom, ki ima neposredne zveze z italijanskimi težnjami prvenstva, lahkega povračila proti Jugoslaviji, čeprav za ceno, da ostane strateško žibka, šibkejša od Italije.

Ce pa Jugoslavija noče v atlantski pakt (in res noče!) tedaj ji gotovo ne smejo pomagati pri oboroževanju. V zadnjih dneh je prišlo to do popolnega izraza tako v italijanskih izjavah kot v tisku.

«Messaggero Veneto» je 16. julija objavil nekakšno poročilo iz New Yorka pod naslovom: «Tveganje pošiljanja pomoči Jugoslaviji». Podnaslov se je glasil: «Do tega zaključka je prišla komisija, ki proučuje položaj v Jugoslaviji». Gre za ameriško misijo.

Italijanski tisk, ki senzacionalno najavlja «korak» poslanika Tarchianija v Washingtonu in poskuša celo govoričiti nekaj o njegovem uspehu, kakor tudi prikazati negativen uspeh ameriške delegacije v Jugoslaviji, ni objavil ameriškega komunikeja od 19. julija ki govori o pravih rezultatih tega obiska v Jugoslaviji.

Ta komunike pravi najprej, kaj so vse ameriška generala Olmstead in Eddleman ter podtajnik obrambe Nash obiskali v Jugoslaviji, v katerih tovarnah so bili, katerim vojaškim vajam so prisostvovali, kakšne razgovore so imeli itd.

«Dvema ameriškima častnikoma je bila dana vsa možnost, da sta proučila in ocenila sile jugoslovanske armade. Najboljši vtis je napravila nanje oprema, disciplina navdušenje in duh odpora jugoslovanskih vojakov, kakor tudi tehnična usposobljenost jugoslovanskih častnikov. Prav zato je nanju napravilo najboljši vtis stanje orožja, ki so ga prej poslale ZDA. Imeli so priliko videti, da znajo jugoslovanski vojaki uporabljati to orožje.»

Komunike nadalje pravi, da je napravljen popis materiala, ki ga Jugoslavija potrebuje, ter da se je, zahvaljujoč se prisotnosti podtajnika Franka Nasha, lahko obljubilo Jugoslaviji povečanje vojaških dobav, ki se bo izvršilo z izrednim programom. Posebno so proučili vprašanje letal na reakcijski pogon, ter bo vse narejeno, da jih Jugoslavija čimprej dobi. Prav tako so sklenili, da bo dana pomoč za industrijo. Zaključek je:

«Naš cilj je ohranitev miru in odpor proti napadalnosti. Ta cilj veže Jugoslavijo na Ameriko in vse države, ki se bore za mir.»

Ta komunike je v italijanskih uredništvih prišel v koš. To je tudi razumljivo zaradi vsega, kar se je prej dogodilo.

25. julija je javila ameriška agencija «United Press» sledeče:

«Neka visoka ameriška osebnost iz ministrstva za zunanje zadeve je izjavila, da so ameriški vojaški predstavniki obvestili jugoslovansko vlado, da bodo priporočili ameriški vladi, da se znižanja vojaških kreditov ne nanašajo na Jugoslavijo ali samo v majhni meri. To obljubo sta dala jugoslovanski vladi podtajnik ministrstva za obrambo za vprašanja mednarodne varnosti Frank Nash in general Olmstead, direktor oddelka za vojaško pomoč v ministrstvu za obrambo. Obvestila sta jugoslovansko vlado, da bo vojaška pomoč pospešena, vključno letala na reakcijski pogon, tanki, težko topništvo in ostala oprema.»

«United Press» nadalje javlja:

«Ameriški visoki funkcionar je nato omenil, da je to baje prebudilo šovinistična čustva pri nekem jugoslovanskem sosedu (Italija, o. p.), Medtem», je naglasil, «da bi morale vse države atlantskega pakta razumeti, da je varnost Jugoslavije velikega pomena za obrambo nekaterih držav, članic te organizacije.» (Italije! o. p.). Dodal je, da ni verjetno, da bi lahko prišlo neposredno do jugoslovansko-italijanskega sporazuma vse dotlej, dokler ostaja Italija pri tristranski noti o Trstu.»

O tem ni treba mnogo komentarja, ker je zadeva jasna. Čeprav je Italija s tem svojim sistemom izsiljevanja in podtikanja imela nekaj uspeha, kar se vidi posebno iz rezultata londonske konference (kar je treba obžalovati, in bodo obžalovali tudi tisti, ki so pri tem sodelovali), v tem primeru Italija ni uspela. Sprejeti tezo Italije, da je treba Jugoslavijo oslabiti, da se ji ne daje pomoči razen ob rimskih pogojih, bi pomenilo prilivati vodo na mlin sovjetskemu napadalcu in škoditi obrambi miru, konkretno, ne samo Jugoslavije, temveč tudi Zapada. To so imeli v vidu tisti, ki odločujejo in ki so ignorirali perfidne rimske sugestije, nerazumljive z nekega splošnega gledišča in dejansko negativne za sam italijanski narod.

(Po «Vjesniku»)

«Ne smejo se oborožiti! Kaj jim ni dovolj tisto orožje, ki smo jim ga pustili, ko smo bežali z Balkana?»

(Karikatura: Delač)

Prazna vreča ne stoji pokonci

Tako pogosto srečujemo debele ljudi, ki se opravičujejo za svojo debelost, češ, da nisо oni temu krivi, ker tako malo jedo, «kot ptič». To pa ni res, ampak je to prav navadna laž ali pa vsaj neumestno opravičilo, kajti res je, da jedo mnogo ali pa da bi jedli še celo več, če jih ne bi bilo sram. Ni dolgo tega, ko so napravili v tem smislu tudi prav resen poizkus v prisotnosti oblastnih organov in so pri tem ugotovili, da so debeluharji, ki so trdili, da ne jedo skoraj nič, da jedo tako malo kot piščanček, shujšali tudi po dva kilograma na dan, ko so jim dali zares samo toliko hrane, kot so trdili, da jedo

JUGOSLAVIJA JE DELEŽNA štipendij Združenih narodov

ZN. NEW YORK, 7 avgusta 1952 — Nocoj je objavila Organizacija ZN letno poročilo o štipendijah, ki jih dajejo razne organizacije ZN v okviru svojega delovanja za tehnično pomoč zaostalim področjem sveta, pa tudi za kulturni, prosvetni, socialni, vzgojni in tehnični napredek v svetu. Iz poročila je razvidno, da so podelile organizacije ZN letos nad 2500 študijskih štipendij, ki so jih bili deležni študentje in mladi znanstveniki ter tehniki, ki bi se bili radi izpopolnili v svoji stroki, iz najrazličnejših držav. Med drugimi prejemniki štipendij navaja poročilo neko jugoslov. strokovnjakinjo za otroško skrbstvo, ki se je s pomočjo štipendije udeležila izpopolnjevalnega tečaja v Stockholmu, po povratku pa je prevzela mesto pri vzgajanju zdravstvenega osebja za otroško nego.

Mednarodna organizacija za delo je omogočila nadalje 375 jugoslovanskim vajencem, da se bodo izpopolnili v svoji stroki v raznih drugih evropskih državah.

Organizacije, ki so podeljevale take štipendije, so bile poleg Mednarodne organizacije za delo še Prehranjevalna in poljedelska organizacija ZN, UNESCO, Mednarodna organizacija za civilno letalstvo, Mednarodna banka za obnovo in razvoj, Mednarodni denarni sklad, Svetovna zdravstvena organizacija in Mednarodni otroški fond.

GRADNJA ŽELEZNIŠKEGA OMREŽJA V JUGOSLAVIJI

Važnost proge BEOGRAD-BAR

Proga bo dolga 510 km in bo imela 80 km predorov. Na Bar teži 34 odstotkov jugoslovanskega ozemlja

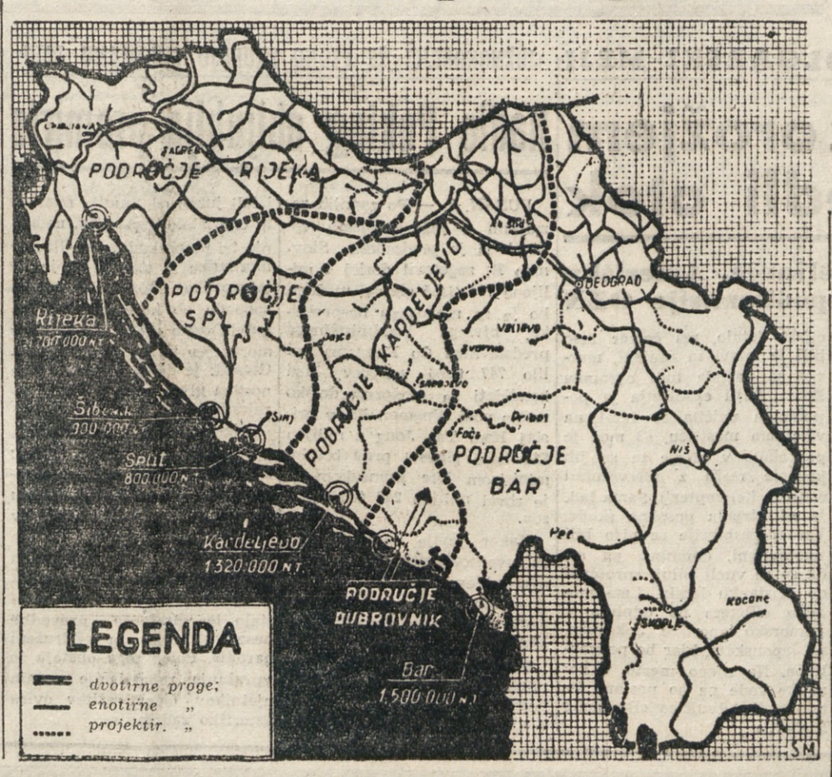

Vsaka napredna in tehnično razvita država mora imeti gosto železniško omrežje. Stara Jugoslavija si zares ni prizadevala za to in je zaradi tega ostala ljudski oblasti v novi Jugoslaviji zelo slaba dediščina. Jugoslovanske oblasti so se zaradi tega lotile tudi te veje gradnje in gospodarstva. V sedmih povojnih letih so zgradili povprečno osemkrat več prog kot v 22 letih stare Jugoslavije.

Povsem razumljivo, da so gradili najprej proge tam, kjer je bila potreba največja, in to je Bosna ter sploh osrednji predeli Jugoslavije, ki so ostali še iz časov avstrijske okupacije popolnoma nedotaknjeni. Vsa Jugoslavija ima veliko rudnin, toda za sedaj je središče ekstraktivne industrije in težke metalurgije prav Bosna z Zenico, Varešem, Banovići in celo skupino najrazličnejših rudnikov, ki dobavljajo velikanske količine premoga in železne rude vsej državi.

Progi Samac-Sarajevo in Brčko-Banovići sta znani zaradi svojega svojstvenega načina gradnje. Gradile so jih namreč mladinske delovne brigade in na pomoč so jim prišle mladinske brigade iz mnogih držav Evrope. Toda poleg teh so v Bosni zgradili ali še gradijo kakih 10 prog, in sicer Doboj-Banjaluka, Bihać-Knin, Tuzla-Doboj, dalje Breza-Vareš, ki ima nič manj kot dvajset predorov. Gradi se tudi proga Konjic-Jablanica, kjer bo proga tekla po posebnem jezu nad umetnim jezerom na Neretvi, dalje proga Prnjavor-Dragalovci, proga Tesaljka-Tesanj, proga Tuzla-Zvornik, Bosanski Novi-Karlovac, Sarajevo-Kardeljevo.

Teren, po katerem so trasirane vse te proge, je zelo težak. Trase so speljane po samem goratem ozemlju in zato je zelo mnogo predorov, ki jako otežkočajo gradnjo in povzročajo mnogo več stroškov. Omenili smo že progo iz Breze v Vareš. Ta proga ni tako dolga in vendar ima enaindvajset predorov, tako da često vlak niti ne pride še iz enega predora, ko se spet skrije v novega. Razen predorov je tam tudi zelo mnogo mostov.

Poleg teh železnic v teh predelih hitijo graditi ceste in mostove. Posebno v tistih krajih, kjer bodo umetna jezera in bazeni novih hidrocentral poplavili mnoge kraje, naselja in tudi ceste, z vso naglico gradijo nove ceste in mostove v višjih legah, kakor n. pr. v bazenih hidrocentral na Neretvi, na Drini in Vrbasu. Med Konjicem in Jablanico grade novo cesto visoko nad starim koritom Neretve. Čez reko bo cesta speljana čez sam jez in bo vodila v Bokov Pod ter dalje. Istočasno pa prebijajo novo cesto od Jablanice do Rame. Prihodnje leto bodo gradili tudi cesto iz Drinjače v Polom in dalje proti Srebrnici, kajti tudi ta del ozemlja bodo potopili z novim umetnim jezerom za hidrocentralo.

Cesto od Banjaluke do Jajca veže nekaj slabih mostov čez Vrbas. Ker ne bi ti mostovi vzdržali težkih bremen, ki se bodo prevažala za gradnjo hidrocentrale v Jajcu, gradijo sedaj nove močnejše mostove. Poleg tega tudi širijo vso cesto od Jajca do Banjaluke. Da kolikor toliko zadovoljivo popravijo vse te ceste, ki so zaradi nove industrializacije dobile še posebno važnost in izredno velik promet, so morali v naglici zgraditi na desetine velikih mostov.

O novih cestah in železniških progah v sami Bosni in Hercegovini bi lahko še mnogo pisali, toda v tem članku se bomo omejili le še na kratek oris važnosti in nujnosti največje proge, ki je v glavnem šele v načrtu, ki pa se ponekod že gradi. Tu gre za veliko progo od Beograda do Bara v Dalmaciji. Sicer smo o tej progi že pisali, toda sedaj bomo s točnejšimi podatki očrtali njeno nujnost.

Vsakomur je znano, da je promet po vodi mnogo cenejši kakor pa z železnico ali katerim koli prometnim sredstvom po suhem. Nič čudnega, če stremi vsaka država za tem, da usmeri čimveč svojega prometa z inozemstvom po morju, seveda, kjer je to mogoče. Središče Jugoslavije ima zelo slabo zvezo z morjem. Visoka gorovja, ki ločijo njeno notranjost od Dalmacije, preprečujejo normalen promet. Zaradi tega ima vsa dolga dalmatinska obala le nekaj zvez z vsem zaledjem. In zato mora večina blaga, ki je namenjeno inozemskim tržiščem, skozi Reko. To bi sicer za sedaj ne motilo, ker zmorejo moderne pristaniške naprave na Reki velik promet, toda vsakdo bo uvidel, da je to zelo neprimerno in zelo drago, kajti Reka je na skrajnem severozahodu in odpremlja blago, ki prihaja iz zelo oddaljenih predelov države Ker pa nima jugovzhodni del Jugoslavije nikake zveze z morjem, mora vse to blago končno le skozi najprimernejše pristanišče, ki je Reka. Res je sicer, da je po zadnjih sporazumih z Grčijo dobil jugovzhodni del Jugoslavije izhod skozi Solun, toda vse to se zdaleč ni dovolj in to tudi ni nikaka dokončna rešitev. Zato se dogaja, da gre blago, ki je namenjeno inozemstvu, iz Niša skozi Beograd na Reko, kar pomeni, da napravi namesto 560 kilometrov, ki ga loči od Bara, t. j. najbližje luke na Jadranu, 887 km do Reke, ali kar 326 kilometrov poti več kot bi bilo potrebno. Se izraziteje se to vidi pri Kosovski Mitrovici, ki je oddaljena od Bara le 552 km, dočim ima do Reke celih 968 km ali 416 km več kot do Bara. Iz Rankovičevega, t. j. bivšega Kraljeva, je do Bara 422 km. Danes izvažajo blago še skozi Reko, ki je 838 km oddaljena od njega, kar pomeni skoraj 59 odstotkov več kot Bar.

Tu smo navedli nekaj številk, ki dokazujejo, kako je nujna zgraditev že prej omenjene proge. Navedli bomo še nekaj podatkov ali številk, ki bodo pokazale kolik promet teži na pristanišče v Baru ter posredno na že omenjeno progo, ki bo vezala Bar s središčem države.

Prej smo sicer rekli, da je danes središče ekstraktivne industrije in metalurgije Jugoslavije Bosna in Hercegovina. Toda povprečno najbogatejša na rudninah je Srbija. Ležišča bakrene rude v Srbiji so ena najvažnejših na svetu. Poleg tega so tu velikanska ležišča železne rude, cinka, svinca, kroma, molibdena itd. itd., in ima Srbija sama nad 42 odstotkov premoga vse Jugoslavije. Poleg tega je tu še Makedonija s svojimi velikimi ležišči svinčene, železne in cinkove rude ter najrazličnejših drugih surovin. Sotočja Lima, Ibra, Drine so najbogatejši gozdni predeli vse Jugoslavije. In vsa ta velikanska bogastva doslej niso imela izhodišča. Ta proga pa bo omogočila izkoriščanje vseh teh bogastev. Po sedanjih računih bo samo iz pleveljskih premogovnikov šlo samo v Beograd prva leta do 500.000 ton premoga na leto, dočim bo v naslednjih letih dobavljal pleveljski premogovni bazen Beogradu tudi milijon ton premoga na leto.

Temu moramo prišteti še velikanska vodna bogastva, ki jih danes ne morejo povsem izkoriščati in ki bodo dajala skupno po predvidenih načrtih nad dve milijardi in pol kilovatnih ur toka na leto.

Seveda se tudi pri gradnji tega velikanskega objekta pojavljajo velike težkoče. Vsa proga bo trasirana po sicer najprimernejšem terenu, vendar se gorskemu terenu ne more izogniti. Po doslej izdelanih načrtih bo proga dolga 510 km, bo pa imela 80 km predorov, kar pomeni 16 odstotkov dolžine vse proge. To je sicer zelo mnogo, toda imamo na svetu tudi proge, ki so še mnogo težje, kakor n. pr. proga Sv. Gotharda, ki ima 25 odst., Taurnska proga, ki ima 18 odst., in Ledžerbanska proga, ki ima kar 36 odst proge skozi predore.

Na vsak način je ta proga zelo potrebna in so to uvideli že pred približno petinštirideset imi leti, ko je posebna komisija delala že načrte zanjo. Tudi stara Jugoslavija je uvidela to nujnost, toda kakor se ni lotila nobenega večjega podjetja, tako se ni lotila niti tega in je starim oblastem služila ta proga le za več ali manj posrečeno politično propagandno geslo pri volitvah ali podobnih primerih. Jugoslovanske oblasti pa so se sedaj lotile tega dela z vso resnostjo in bo stekel po tej progi prvi vlak že čez pet ali šest let. Ker gravitira na pristanišče Bar, in posredno na to progo okoli 34 odstotkov jugoslovanskega ozemlja z vsem svojim gospodarstvom, je bila dana temu velikanskemu podjetju prednost pred mnogimi drugimi podobnimi in tudi potrebnimi gradnjami.

BENETKE v borbi s peskom

Ravnino nad Benetkami ustvarila človeška roka - Nenehno preusmerjanje rek - Z vzhoda so se branili pred vdori narodov, z zahoda pred vdori narave - Pomorska moč Benetk propadla, prizadevanja, da bi pesek ne zasipal mesta, se nadaljujejo

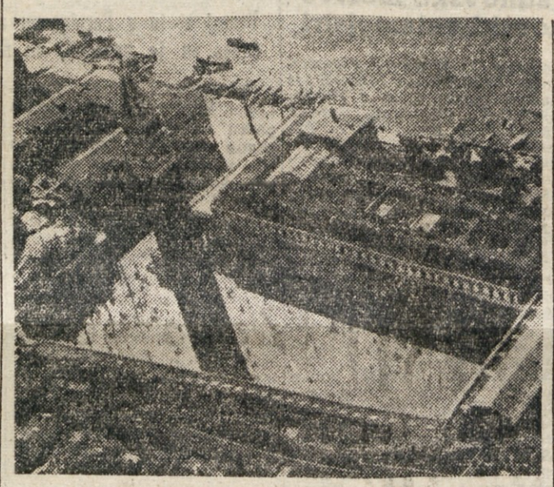

Pogled na Trg sv. Marka v Bentkah

Za tisti del Padske nižine, ki se v velikem loku razprostira nad Benetkami, bi človek na prvi pogled mislil, da je to ravnina že od vsega početka ali vsaj, da jo je ustvarila narava sama v stoletjih. Toda znanost ve povedati drugače. To ravnino je ustvarila človeška roka. Urejuje jo zapleten sistem hidravličnih napeljav, ki urejujejo pravilen odtok vode, bolje rečeno, ki urejujejo pravilen odtok zemlje in kamenja, ki ga prinaša voda z Alp. Prav zaradi tega sistema nadzorstva nad vodo in zemljo, ki ga zasledimo že v prvih časih častitljive beneške republike, a ga v taki obliki ne najdemo nikjer drugje na svetu, je Padska nižina zanimiva bolj, kot bi človek sodil na prvi pogled

Reke, ki pritekajo z Alp, prinašajo s seboj ogromne količine blata, peska in kamenja. Več ali manj naplavljajo vse reke na svetu. Toda množina teh naplavin je odvisna od marsičesa. Največ jih imajo reke, ki pritekajo iz geološko mlajših gorovij. Naše Alpe in italijanski Apenini so take mlajše geološke tvorbe in so podvrženi nagli in močni eroziji. Reke ,ki pritekajo z njih, nosijo s seboj blato, kamenje in pesek do svojega izliva v Jadransko morje. Prva posledica tega je, da se Jadransko morje, ki je v svojem severnem delu še posebno nizko, zasipava.

Ce pogledamo na zemljivid Beneškega zaliva, vidimo, da se kopno dotika morja v loku, ki bi ga mogli najbolje označiti z obrnjeno črko L. Sredi tega loka ležijo Benetke s svojo laguno, ki jo navzven obkroža venec otočkov. Ce pregledamo ves ta obalni lok od vzhoda proti zahodu, srečamo najprej Tilment, nato Livenzo in končno Piavo, ki so trije največji dotoki v morje z vzhodne strani Benetk in prav ob robu beneških lagun. Takoj za njimi ležijo Mestre s svojim večjim polotokom. Samo nekaj kilometrov južno od Mestre leži vasica Fusina. Tam je bil nekoč izliv reke Brenta. Se nekoliko bolj proti jugu leži Chioggia, na skrajni meji beneške lagune. Pod Chioggio je Brondolo, ki je že izven beneškega lagunskega območja, takoj pod njim pa se izlivata v morje Adiža in Pad. V vsem tem 150 km dolgem loku je že stoletja in stoletja človek priča geološko silno zanimivemu pojavu: rasti kopnega iz morja.

Ravninski pas v že omenjenem loku je ves zrastel iz morja in z geološkega časovnega vrednotenja, je ta «zemlja» zelo mlada. Tako na primer vemo, da je bila današnja Latisana ob Tilmentu, danes kakih 20 km severno od obale, v času rimskega cesarstva prav ob morju. Tedaj se je imenovala Portus Latisanae. Današnje Benetke so zgrajene na kolih, ki počivajo v debelih plasteh naplavin. Mesto Adria, po katerem ima Jadransko morje tudi svoje ime, leži danes 23 km proč od morja. Mesto Pisa je na zahodni obali Apeninskega polotoka drug tak primer za nekdanje pristanišče, ki leži tam daleč v notranjosti. Potem so še ostanki starega rimskega pristnišča Classe, ki danes počivajo še pod zemljo; le cerkvica iz VI. stoletja, ki je bila zgrajena na hribčku, je ostala od vsega velikega pristanišča, nekdanji pomoli in skladišča pa leže pod debelo plastjo plodne zemlje, na kateri bogato rodita koruza in pesa. Iz zgodovine vemo, da so bila trgovska brodovja nekdanjih Benetk in Ravene, ki je le moderno ime za staro Classe, v tesnem trgovskem zavezništvu. Toda pristanišče Classe je izginilo, Benetke pa še danes stojijo in upravičeno se najprej vprašamo, kako da tudi Benetk in beneškega pristanišča ni doletela enaka usoda. Laguna sama je namreč silno nizka, vodni tokovi so slabotni in pesek bi mogel sorazmerno zasipati laguno. Častitljivi meščani starih Benetk so seveda to že davno spoznali in genialnosti njenih tehnikov se je treba zahvaliti, da so Benetke še danes edinstveno mesto na morju. Cemu tolika skrb starih Benečanov za to, ni težko uganiti. Laguna in venec otočičev pred njo sta bila namreč naravni obrambni zid pred sovražniki od zunaj, ki je bil v marsičem laže branljiv kot grajska obzidja.

Že v najstarejših časih beneške zgodovine, še davno prej, ko so imele Benetke svoje veliko brodovje, so Benečani razumeli, da je bodočnost njihovega naselja odvisna od tega, kako močno bodo znali zapreti severna mestna vrata pred — naplavinami, ki so prihajale iz daljnega venca Alp ali pa z bližnjega gričevja. Dobro so razumeli, da če morajo dohode od vzhodne strani in do morja braniti pred vdori narodov, morajo vse vodne dohode v mesto s severne in zahodne strani kopnega prav tako braniti pred vdori narave. Tako so morale Benetke, samo zato, da so postale «Kraljica morij», najprej postati «Gospa blata». In res so dale stare Benetke vrsto odličnih hidravličnih tehnikov, ki jim je že ob samem rojstvu beneške trgovske veličine uspelo zajeziti pretečo nevarnost, ki bi mogla čez noč uničiti vse prednosti slovečega trgovskega mesta na lagunah.

Poglejmo, kako so Benetke nastajale pred približno 900 leti. Po mnogih preobratih in zgodovinskih pretresljajih je tedaj pričelo znova urejeno mesto rasti na lagunskih otočkih. Tedaj so nastale tiste Benetke, kot jih danes poznamo. To so Benetke na hrastovih deblih, zabitih v lagunsko blato, na katerih so sezidane velike stavbe. Te stoje danes na okamenelih podpornikih, kot bi bile zidane za večno. Dasi so bili Benečani tako umetno odrezani od kopnega zaledja, vendar jih je vezalo z njim marsikaj, brez česar niso mogli živeti. Treba je bilo sveže sladke vode, mestu je bilo treba brane. V ta namen so imeli meščani polja na kopnem in ta polja je bilo tudi treba obvarovati pred peščenimi naplavinami rek, ki so se zlivale v beneško laguno.

Zato pa so bili v Benetkah že od najstarejših časov na delu tehniki, ki jih lahko danes sodimo po njihovem delu. Uspelo jim je namreč preprečiti naravno zasipanje lagune in tako rešiti mesto ob morju. Od Tilmenta pa do Pada je mogoče zaslediti vpliv njihovega prizadevanja. Skoro vsakega iztoka rek, ki je bil naperjen v laguno, so se dotaknili in ga speljali proč, da bi ne nanesel peska vanjo. Tako so speljali izliv reke Piave več kilometrov proti vzhodu lagune na odprto morje. Od rek, ki so se izlivale v laguno, je danes še rečica Sile, toda Benečani so s pomočjo goste mreže umetnih kanalov tako spretno povezali naravno strugo z morjem, da se ves pesek odteka po kanalih v morje, v laguno pa priteka le čista voda.

Največ preglavic pa je delala Benečanom reka Brenta. Na mnogih zemljevidih je označen spodnji tok te reke tako, da se pri Padovi v kolenu obrne proti skrajni točki beneške lagune na njenem zahodnem delu. V Shakespearovem času, to je nekoliko več kot pred tremi stoletji, je služila Brenta za ladijski promet med Padovo in Benetkami. Shakespearov «prevoz» deluje še danes med Fusino in Benetkami in vzdolž Kanala Giudecca, ki je bil včasih rokav izliva reke Brenta. Kdor potuje iz Padove v Fusino, ne more zgrešiti ganglija rek in kanalov v sami Padovi in okolici, ki povezuje dve alpski reki Bacchiglione in Brenta. V Fusini pa boš opazil, da zemljevidi lažejo in da se Brenta ne izteka naravnost v laguno. V laguno namreč teče komaj toliko vode, kar je ne zadrže umetne zapornice.

Od tedaj, ko se je Brenta izlivala še v laguno, to je pred nekako 1500 leti, in je ogrožala, da zasiplje Kanal Giudecca in celo Kanal Grande, je delala ta reka Benečanom veliko preglavic. Prvotno so njeno strugo naravnali proti neki drugi točki lagune blizu Benetk. Kasneje so jo preusmerili še bolj proti jugu, v bližino Chioggie, zaradi česar so se seveda Cožoti upravičeno protiževali. Končno je bil tok reke uravnan proti najjužnejši laguni Brondolo, ki pa je danes ni več, ker so jo naplavine reke Brenta čisto prekrile. Vse reke Beneškega zaliva pa imajo zelo podobno preteklost.

Pomorska moč Benetk je počasi propadala in je v začetku XIX. stoletja končno propadla. Prizadevanja, ki naj preprečijo, da bi pesek zasipal mesto, pa se kljub temu še nadaljujejo.

H. NICOL

VOJNA SE ŠE NI KONČALA

Da se še prva svetovna vojna ni pravzaprav končala, ker je bila tudi druga vojna ter one manjše praske med prvo ter drugo vojno, le nadaljevanje prve, je mnogim jasno. Toda tudi druga svetovna vojna se je zaključila ali bolje prekinila, ker je sedanje vzdušje v svetu vse kaj drugega kot mirno. Toda ne samo v tem smislu, ampak vojna se ni končala niti v njenem stalnem povzročevanju vedno novih žrtev.

Dočim so bila v prvi svetovni vojni bojišča razmeroma le na majhnem delu Evrope, so se v drugi svetovni vojni raztegnile borbe prav po vsej Evropi in v velikem delu Azije ter Afrike. Vsakdo pa ve, kaj nastane tam, kjer so borbe Ruševine. Poleg najnavadnejših grozot, ki jih vojna zapusti za seboj, je ena najhujših ta, da postanejo mnogi invalidi še dolga leta po zaključeni vojni.

Vsaka vojska, ko se umika ali kadar naglo napreduje, pusti za seboj velike količine municije ter različnega orožja. Po končani vojni se to orožje ter razstrelivo skuša pobrati in že pri tem je mnogo nesrečnežev, ki plačajo to svoje delo z življenjem ali pa vsaj z zdravjem. Kljub temu pa, da skušajo oblasti odstraniti to nevarnost, ostane mnogo municije in orožja skritega, zakopanega ali kakor koli nevarnega za neizkušenega človeka, ki pride z njim v stik. Četudi je minilo že polnih sedem let od končane vojne, in kljub temu da so vse oblasti s pomočjo raznih poklicnih organizacij skušale odstraniti te nevarnosti, čitamo vsak dan o kaki novi nesreči, ko je ta ali oni postal žrtev eksploziva. Po statističnih podatkih umre samo v Italiji letno zaradi takih nesreč okoli 1.400 dečkov in jih od 7 do 8 tisoč postane invalidov. Koliko zlo predstavlja to, vidimo, če pomislimo, da je samo v Italiji cela vojska nad petdeset tisoč dečkov in v mnogo manjši meri deklic, ki so več ali manj nesposobni za normalno delo ali sploh normalen razvoj, v breme družbi ter samim sebi. In če pomislimo, da je med njimi večje število prav težkih invalidov ter nad sto dečkov popolnoma slepih, vidimo končno

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: Raztrgana oblačnost s kratkotrajnimi krajevnimi nevihtami, Rahel padec temperature. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 29,5, najnižja 22,8 stopinje.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje. **Jug. cone Trsta:** 18.30: Iz manj znanih oper. — **Trst II.:** 18.15: Schuman: Koncert za klavir in orkester. 20.30: Tržaški kulturni razgledi. — **Trst I.:** 18.00: Klavirski koncert dueta Della Pietra-Calveno. 21.00: Simfonični koncert. — **Slovenija:** 22.20: Koncert pianistke Velte Vait, čelista Antonija Janigra in pianista Carla Zecchija.

ZAOSTREN SPOR NA GRŠKO-BOLGARSKI MEJI

Grki so nastopili z orožjem in ponovno zasedli otok

Bolgari niso odgovorili na grško streljanje. Ameriška vlada čaka na poročilo balkanske podkomisije OZN

ATENE, 7. — Močni oddelki grške vojske, podprti s tanki, so se razvrstili ob reki Marici na meji z Bolgarijo.

Grški obrambni minister je izjavil, da predstavlja incident okrog otoka Gama neizzvan napad proti Grčiji in očitno kršitev mednarodnega zakona. Bolgari so poleg tega kršili najosnovnejše mednarodne določbe, ki se nanašajo na ureditev obmejnih sporov, s tem, da so streljali proti grškemu ozemlju in pobili nekaj grških vojakov. Čeprav je otok nesporno grška last, je Grčija vendar počakala na opazovalce OZN in šele zatem in po dolžnem obvestilu vrgla Bolgare z grškega ozemlja. To, je zaključil obrambni minister, je grški odgovor na bolgarska izzivanja.

Po obstreljevanju otoka se grške čete niso izkrcale na njem. Eden izmed častnikov je izrazil bojazen, da so Bolgari verjetno pred umikom otok minirali. Vladni krogi trdijo, da je Grčija pripravljena pristati na preiskavo o vprašanju grškobolgarske meje in nato, da bi mednarodna komisija proučila položaj in skušala najti način za ureditev spora.

Uradno javljajo iz Aten, da so grške čete z možnarji in strojnicami obstreljevale otok Gamo, na katerem so se izkrcali bolgarski vojaki. V noči od 6. na 7. avgusta, pravi poročilo, in danes dopoldne se je pojavilo nekaj Bolgarov na grškem otoku Gama sredi reke Marice. Po brezuspešnem opozorilu preko zvočnikov so grške čete pričele streljati na otok. Ob tej akciji so bili prisotni opazovalci komisije za mir pri OZN. Z bolgarske strani niso odgovorili na ogenj. Vse kaže, da so Bolgari otok evakuirali.

Predsednik grškega ministrskega sveta Venizelos je danes izjavil: «V pričakovanju odločitve OZN, na katerega smo se obrnili, ne bomo dovolili nobenemu bolgarskemu vojaku stopiti na otok».

Glasnik ameriškega zunanjega ministrstva v Washingtonu je danes izjavil, da ameriška vlada razpolaga z vestmi, ki so v glavnem podobne onim, objavljenim v časopisju. Glasnik je dodal, da je ameriška diplomatska služba v Atenah poučila vlado o tem, da so Grki streljevali otok in da je sedaj položaj miren. Glasnik je nato pojasnil, da se je tudi v preteklosti dogodilo že več takih incidentov in da ZDA čakajo sedaj na poročilo podkomisije OZN za Balkan.

Nocojšnje poročilo grškega glavnega stana javlja: «Po naših današnjih operacijah so se Bolgari umaknili z otoka Gama na reki Evros». Medtem se je zvedelo iz New Yorka, da je vodja opazovalcev OZN v Grčiji poslal snoči tajništvu Združenih narodov brzojavko, v kateri je rečeno: Poučeni smo, da so grške in bolgarske sile pripravljene stopiti v akcijo. Grške sile imajo namen, ponovno zasesti otok Gama. Iz tega bi se lahko izcimil zelo nevaren položaj. Grška vlada zahteva posredovanje OZN, ki bi lahko normaliziral položaj.

Grški predstavnik pri OZN Alexys Kiru je danes popoldne izjavil, da zaenkrat nima namena predložiti grško-bolgarski spor Varnostnemu svetu. Dodal pa je, da je položaj vsekakor nevaren. Kiru trdi, da je to eden najbolj resnih sporov, kar jih je bilo med obema državama v zadnjih šestih letih. Ob zaključku je grški predstavnik poudaril, da je grška vlada vedno pripravljena, sprejeti kakršno koli posredovanje, po možnosti generalnega tajnika Trygve Liea.

Agencija «France Press» javlja, da po Grki ob 22. uri zopet zasedli otok.

Eksplozija na ameriški letalonosilki

WASHINGTON, 7. — V zvezi z nesrečo na ameriški letalonosilki «Boxer», ki je zahtevala devet človeških žrtev, poročajo naslednje podrobnosti. Na krovu ladje je eksplodiralo reakcijsko letalo, pri čemer niso bili le mrtvi in ranjeni, marveč je nastala tudi ogromna škoda, kajti eksplozija je popolnoma uničila 12 letal na vzletnem mostišču. 63 mož je poskakalo v morje in so jih kasneje rešili z reševalnimi čolni in helikopterji. Sama ladja ni utrpela posebne škode. Vzroki eksplozije še niso bili ugotovljeni, domneva pa se, da so se vneli plini, sproščeni ob pristanku letala. Letalonosilka «Boxer» bo odplula v pomorsko oporišče Jokosuka na Japonskem, kjer bo popravljena. Na njeno mesto v korejske vode pa bo poslana letalonosilka dvojčica «Bonhome Richard».

JUŽNOKOREJCI ŠE VEDNO ZAUPAJO SINGMANU RIJU

Radio Peking obljublja premirje

PUSAN, 7. — Po zadnjih rezultatih o južnokorejskih volitvah si je predsednik Singman Ri zagotovil dosluž 4 milijone 714 tisoč glasov, medtem ko je za njegovega nasprotnika, bivšega komunističnega predstavnika Co Bongama volilo 747 tisoč volivcev. Med kandidati za podpredsedniško mesto vodi Singman Rijev pristaš Ham Tae Jong z milijon 744 tisoč glasovi pred bivšim ministrom Lee Bumsukom, ki je zbral milijon 249 tisoč glasov.

Kakor javlja radio Peking, so severnokorejski zvezni častniki zahtevali preiskavo v zvezi z izstrelki, ki so 2. avgusta padli na notranje področje Pan Mun Joma.

Poročilo glavnega stana amerikih zračnih sil na Koreji javlja, da so zavezniška letala v spopadu s severnokorejskimi letali južno od Sinuija sestrelila eno letalo vrste Mig, nadaljnja tri pa poškodovala. Glasnik mornarice je izjavil, da je letalonosilka «Boxer» v nekem spopadu ob korejski obali izgubila osem mož posadke, več mornarjev pa je bilo ranjenih. Glasnik je dodal, da bo letalonosilka kljub temu ostala v korejskih vodah.

Kakor poročajo iz Hongkonga, je radio Peking izjavil: «Mir, ki si ga žele množice vsega sveta, bo na Koreji kmalu dosežen». «Po zaslugi Kitajcev in Severnokorejcev», dodaja radio, «je bil dosežen popolen sporazum glede sestave osnutka za premirje. Nerešeno je ostalo le vprašanje prevedbe besed «Koreja» in «Združeni narodi». Poleg tega obstaja še vprašanje repatriacije vojnih ujetnikov, čigar rešitev ovira ameriško zadržanje».

POLICIJA NE NAJDE PRAVIH SLEDOV

Omajana domneva o roparskem umoru

Pozornost policije je pritegnil neznanec v modri obleki, čigar sledove so našli na kraju zločina

FORCALQUIER, 7. — Francoska policija je danes alarmirala vsa orožništva, carinarnice in pristaniške oblasti od Rokavskega preliva do Pirenejev ter izdala ukaz, naj ustavijo nekega Italijana, ki je brez pojasnila zapustil kmetijo, kjer je bil zaposlen. Delavca je najel kmet iz Forcalquiera v ponedeljek zjutraj, zvečer istega dne pa je neznanec že zapustil delo, ne da bi se javil pri kmetu. Izginil je nekaj ur pred groznim zločinom nad družino angleškega znanstvenika.

Medtem preiskuje francoska policija do vseh podrobnosti kraj, kjer so bili Drummondovi pomorjeni, vsako hišo in grm v tamkajšnji bližini ter celo pesek ob reki Durance, da bi našla kakšno sled za morilci. Vse kaže, da se past okrog zločinca vse bolj zožuje in da ne bo mogel uiti zasluženi kazni. Poluradna agencija «France Press» je danes ob 12.15 razširila izjavo: «Prevladuje mnenje, da morilec ni daleč».

Vsekakor pa so detektivi izjavili danes, da bodo morali začeti znova, potem ko so po dolgem zaslišavanju izpustili prve osumljence. Policija išče tudi avtomobil znamke «Simca», ki so ga nekateri očividci okrog ene po polnoči, se pravi le nekaj časa po zločinu, opazili v bližini Drummondovega šotora. Nekateri okoliški kmetje vztrajno trdijo, da se je dan pred krvavim dejanjem potepal tam okrog neznanec v stari uniformi. Poleg tega neznanca zasleduje policija dva mladeniča v kratkih hlačah, ki sta se prav tako gibala v teh krajih pred in po zločinu.

Nekateri policijski strokovnjaki so mnenja, da so morilci, odnosno morilec, vsekakor domačini in da se ti niso poslužili niti avtomobila niti motornega kolesa. To sklepajo po tem, ker kaže dosedanja preiskava, da so zločinci prav dobro poznali krajevne razmere.

Med drugimi je policija zaslišala francoskega kmeta Gustava Dominicija, ki je zločin odkril in javil dogodek policiji. Ko so ga nameravali danes ponovno zaslišati, češ da se njegovo pričanje ne sklada z izjavami žene in očeta, je Dominici omedlel. Policijski funkcionar je izjavil: «Prepričani smo, da nam ni povedal vsega. Prepričani smo nadalje, da je slišal klice žrtev, da pa tega noče povedati, ker se boji da bi bil osumljen». Poleg tega domnevajo detektivi, da Dominici noče govoriti, ker se boji maščevanja morilca.

Kakor poroča agencija Reuter, je policija že zaslišala italijanskega poljskega delavca, ki se na dan zločina ni javil na kmetiji. Mož je dokazal svoj alibi in nima nič skupnega s krvavim dogodkom. Vse kaže, da bo ovržena tudi domneva o roparskem umoru, kajti pri Drummondu so našli še zlato uro. Prizadevanje policije gre za tem, da bi izsledila neznanca v plavi obleki, ki je nekaj dni bival v zapuščeni hiši nedaleč stran od kraja zločina in čigar sledovi se ujemajo z onimi, ki so jih našli ob Drummondovem šotoru. Poleg tega je neka oseba izjavila, da je videla opisanega neznanca pol drugo uro pred zločinom v bližini šotora. Glasnik policije je v tej zvezi dejal, da bi neznanec, akoravno ni morilec, lahko mnogo koristil policiji s svojim pričanjem.

Trupla Drummondovih so bila danes pokopana v Forcalquieru. Po pogrebnem obredu je župan mesta zatrdil, da «Francija ne bo imela miru, dokler pravica ne bo ujela zločincev». Pogreba so se udeležili številni meščani.

Kljub dozdevnemu neuspehu poizvedovanj se je v policijskih krogih nocoj razširilo prepričanje, da bo krvavi dogodek kmalu pojasnjen.

KINO

V TRSTU

2Excelsior. 16.30: «Krvnikov ...rak», J. Garfield, M. O'Hara.
Nazionale. 16.30: «Druga žena», R. Young, B. Drake.
Arcobaleno. 16.00: «Rdeči snег», Ida Lupino, Robert Ryan.
Astra Rojan. 16.30: «Nesrečna ...žina postane srečna», Fabrizi.
Alabarda. 16.00: «Neverjetna ...ventura Mr. Hollanda».
Aurora. 16.30: «Kadar trdijo ...tovi».
Ariston. 16.00: «Dnevnik hišne ...», Paulette Goddard.
Garibaldi. 15.00: «Charlotski festival».
Ideale. 17.00: «Strah na gledališkem odru», J. Wymann.
Italia. 16.30: «Poljubi me, ...del boš», P. Forster.
Moderno. 17.00: «Zaročenčka ...».
Savona. 16.00: «Sreča se ...».
Vittorio Veneto. 15.30: «...rednik iz lesa», Dean Martin, ...
Azzurro. 16.00: «Toledsko ...», John Carrol, Adele Mara.
Belvedere. 16.30: «Obzidja ...», Robert Taylor.
Marconi. 16.30: «Rdeča ...ca», J. Wayne, G. Russell.
Massimo. 16.30: «Preganjani ...», Clark, F. Cravey.
Novo cine. 16.00: «Indijanska grobnica», La Jana.
Odeon. 16.00: «Dovolj z ...njem», Glenn Ford.
Radio. 16.00: «Te nočem ...», B. Stanwyck, J. Lund.
Venezia. 16.00: «Potovanje ...Karibdske otoke», R. Skelton.

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.00: «Admiral ...rebro», Spencer Tracy.
Garibaldi. 21.00: «Charlotski festival».
Ginnastica. 20.00: «Dolina ...nov».
Pončana. 20.15: «Rodi se zvezda ...ca», J. Blayer, D. Ameche.
Rojan. 20.00: «Veliki nemir», John Wayne, Betty Field.
Sv. Ivan. 20.30: «Bronasta kožica», Maureen O'Hara.
Pattinaggio. 20.45: «R 3 usmerjen na luno», Osa Nassen.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

PETEK, 8. avgusta 1952

6.45 Kaj je danes novega — ...govor z ženo. 7.00 Poročila ... Slovenske narodne. 13.30 Poročila. 13.45 Od včeraj do danes. 13.50 Domači zvoki. 14.20 Literarni obzornik. 18.00 Poročila v ...ščini. 18.15 Narodne pesmi. 18.40 Iz manj znanih oper. 19.15 Poročila. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc/sek

11.30 Zabavna glasba. 12.10 ... vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Glasba po željah. 14.00 Poročila. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Schuman: Koncert za klavir in orkester. 18.46 Vesela glasba. 19.00 Osebnosti in usode sodobnih dni. 19.15 Pestra operetna glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Slovenske pesmi. 20.30 Tržaški kulturni razgledi. 21.00 Iz londonskih koncertnih dvoran. 22.00 Pestra operna glasba. 22.30 Večerni koncert. 23.00 Lisztove skladbe. 23.15 Poročila.

TRST I.

11.00 Panorama pesmi. 11.30 Komorna glasba. 12.15 Godalni orkester. 13.00 Poročila. 13.15 Spored BBC. 18.00 Klavirski koncert dueta Della Pietra-Calveno. 18.30 Plesna glasba. 20.00 Poročila. 20.30 Lahka glasba. 21.00 Simfonični koncert. 22.00 Poročila.

SLOVENIJA

327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Slovenski zbori in samospevi. 12.30 Poročila. 13.35 Mozarta da Cajkovskega. 14.00 Na harmoniko igra Rudolf Piskar. 19.15 Narodne pesmi. 19.40 Poročila. 20.15 Maurice Ravel: Otrok in čarovnije. 21.00 John Stambeck: Portilla Flet. 22.00 Poročila. 22.20 Koncert pianistke Velte Vait, čelista Antonija Janigra in pianista Carla Zecchija.

ŠPORTNI DNEVNIK

ŠAHOVSKA OLIMPIADA se bo začela 10. avgusta v Helsinkih

Jugoslavija brani Hamilton-Russellov pokal za najboljše šahovsko moštvo na svetu - Letos so favoriti za prvo mesto sovjetski šahovski velemojstri

Kot smo nedavno poročali, je te dni odpotovala iz Ljubljane jugoslovanska šahovska reprezentanca, ki se bo udeležila šahovske olimpiade, ki se bo začela 10. avgusta v Helsinkih. O tem bližnjem boju najboljših šahovskih reprezentanc sveta objavljamo članek, ki ga je za «Slovenski poročevalec» napisal član jugoslovanske reprezentance, mednarodni mojster Vasja Pirc.

Dne 10. avgusta, torej teden dni po zaključku športnih olimpijskih iger, se prične v Helsinkih še šahovska olimpiada. Našo državno reprezentanco sestavljajo Gligorić, Rabar, dr. Trifunović Pirc, Fuderer in Milić kot igralci, prof. Gabrovšek kot kapetan in S. Nedeljković kot spremljevalec.

Šahovske olimpiade nimajo pravzaprav nič skupnega s športnimi, niti časovno niti po načinu tekmovanja. Finci so tokrat pač želeli časovno združiti obe olimpiadi. Sicer se vrše šahovske olimpiade v nedoločenih presledkih, kadar jih katera koli država želi prirediti in — plačati. Šahovska olimpiada v Helsinkih je deseta po vrsti. Prejšnje so bile l. 1927 v Londonu, 1928 v Haagu, 1930 v Hamburgu, 1931 v Pragi, 1933 v Folkestonu, 1935 v Varšavi, 1937 v Stockholmu, 1939 v Buenos Airesu in končno deveta l. 1950 v Dubrovniku. Šahovske olimpiade so dejansko moštveni turnirji, na katerih igrajo med seboj državne reprezentance na štirih deskah. Vsaka reprezentanca ima pravico do dveh rezervnih igralcev (prvotno je bila dovoljena samo ena rezerva). Če kateri izmed prvih štirih igralcev počiva, nastopi rezerva, toda vrstni red vseh šestih članov moštva se ne menja. Zmagovalec olimpiade je moštvo, ki doseže največje število točk po partijah (torej ne po posameznih moštvenih dvobojih). Zmagovito moštvo prejme naslov moštvenega svetovnega prvaka, v varstvo po dobi tudi prehodni zlati pokal, ki ga je svojčas v to svrho podaril angleški lord Hamilton-Russell. V pokal so vgravirana imena vseh zmagovalcev olimpiad. Po zmagi v Dubrovniku brani častni naslov svetovnega prvaka Jugoslavija. Zato pa pripada naši reprezentanci tudi naloga, da prenese 3/4 kg težki zlati pokal iz Beograda v Helsinke.

Šahovska olimpiada v Helsinkih bo morda po številu udeležencev doslej največja. Po zadnjih poročilih se je prijavilo 28 držav: Argentina, Avstrija, Velika Britanija, Brazilija, Češkoslovaška, Danska, Egipt, Finska, Francija, Grčija, Holandija, Italija, Islandija, Izrael, Jugoslavija, Kuba, Luksemburg, Madžarska, Zahodna Nemčija, Vzhodna Nemčija, Norveška, Poljska, Romunija, Posarje, Sovjetska zveza, Švedska, Švica in ZDA. Izmed prvotno prijavljenih sta odpovedali Cile in Belgija. Tako utegneje Helsinki prekositi rekordno udeležbo iz Buenos Airesa 1939 kjer je sodelovalo 27 držav. Vendar običajno pred pričetkom še nekaj držav odpove udeležbo in zato ne bo nič presenetljivo, če bo število moštev v Helsinkih n. pr. padlo tudi na 24. V vsakem primeru pa bo potrebno razdeliti udeležence v dve skupini. Pri 24 do 28 udeleženih moštvih je predvideno, da bodo po štiri privoplasirana moštva iz vsake skupine odigrala finale za naslov prvaka. Verjetno bo Jugoslavija kot svetovni prvak nosilec ene skupine, Sovjetska zveza pa nosilec druge. Tekmovanje po skupinah pa sevedа lahko prinese tudi presenečenja, ker utegne katero izmed močnejših moštev po nesreči izpasti pred finalom.

Tudi po moči bo olimpiada v Helsinkih verjetno prekašala vse dosedanje. Manjkal bo sicer blesk udeležbe svetovnega prvaka, medtem ko je pokojni dr. Aljehin redno sodeloval na olimpiadah. Tokrat pa med igralci ne bo ne Botvinnika, ne bivšega svetovnega prvaka, dr. Euweja. Sicer pa bodo zbrani skoraj vsi najmočnejši igralci sveta. Poseben pomen bo imela olimpiada v Helsinkih z udeležbo Sovjetske zveze, ki doslej na nobeni šahovski olimpiadi še ni sodelovala.

Da ne bo napačnih upov in potem razočaranja, naj že kar vnaprej povem, da tokrat jugoslovansko moštvo ne bo moglo ponoviti uspeha iz Dubrovnika. Prvo mesto bo namreč v Helsinkih po vseh teoretskih računih pripadlo sovjetskemu moštvu, ki ga sestavljajo Keres, Smislov, Bronštajn, Geler, Boleslavski in Kotov. Je to edino moštvo, ki je sestavljeno iz samih velemojstrov (v drugih moštvih sta največ eden do dva velemojstra), ki še povrh, razen Gelerja in Kotova, stoje na prvih mestih svetovne rangliste. Mladi Geler pa je dosegel na vseh zadnjih turnirjih take uspehe, da se bo gotovo v kratkem tudi uvrstil med kandidate za svetovno prvenstvo. Dejstvo, da je v zadnjem trenutku izpadel iz moštva uradni svetovni prvak Botvinnik, pomeni prej okrepitev reprezentance, ker Botvinnik v zadnjem času ne kaže najboljše forme. Mnogi so mnenja, da je Keres trenutno najboljši igralec na svetu. Povrh so vsi štirje igralci sovjetskega moštva znani kot ostri napadalci, kar je važno za nabiranje točk v srečanjih s slabšimi moštvi.

Nam bo torej pripadla naloga, da se borimo za drugo mesto, vendar tudi tu ne bomo imeli lahkega stališča. Izvršni odbor Šahovske zveze Jugoslavije se je zavedal odgovornosti pri sestavi moštva (zlasti po našem porazu proti Zahodni Nemčiji!) in je izbor reprezentance prepustil kar občnemu zboru zveze, ki je bil v juniju v Beogradu. Izvršni odbor je nato sam določil vrstni red naših igralcev, pri čemer so mu za kriterij služili menda naši zadnji domači turnirji. Naša reprezentanca se je za olimpiado pripravljala tri tedne; ena skupina je trenirala v Bohinju, druga v Dalmaciji. Skupina v Bohinju je uredila obsežno kartoteko otvoritev (last Šahovske zveze Slovenije), ki bo v pomoč pri pripravah za posamezne partije. Vsi naši igralci so v dobri fizični kondiciji, ki bo pri napornem tekmovanju (7 ur igre na dan, skoraj brez prostih dni!) zelo potrebna.

Nas najresnejši tekmec za drugo mesto bo Argentina z moštvom Najdorf, Julio Bolbochan, Eliskases, Rossetto, Pilnik, Maderna. Od olimpiade v Dubrovniku se je moštvo znatno okrepilo s pridobitvijo Eliskasesa, ki je sprejel argentinsko državljanstvo (doslej je nemški prvak živel v Braziliji). Drugi argentinski igralci, zlasti Julio Bolbochan in Pilnik, pa tudi stalno napredujejo. Da je zmagovalec beograjskega mednarodnega turnirja Pilnik samo rezerva, pove že samo na sebi dovolj o moči argentinskega moštva.

Vsa ostala močnejša moštva pa so sestavljena dokaj neenakomerno, kar jim jemlje izglede na zanesljive uspehe. V moštvu ZDA je sicer na prvi deski Reshevsky in na drugi mladi nadarjeni Evans, toda ostali štirje igralci (Byrne, H. Steiner, Bisquier, Berliner) komaj obetajo več od povprečnega uspeha. Vrsta boljših ameriških igralcev (dr. Fine, Rossolimo, Horowitz) manjka v moštvu. Švedska reprezentanca ima na prvih treh deskah igralce velemojstrskega razreda (Stahlberg, Stolz, Lundin), je pa slaba na četrti deski in v rezervah (Skoeld, Johansson Danielsson). Vendar ne bi presenetilo, če bi vodilni trije švedski igralci s prodornim uspehom to slabost nadoknadili! Madžari so močni samo na prvih dveh deskah, kjer igrata Szabo in Barcza, znatno slabši pa na ostalih (dr. Szily, Florian, Bogacs, Molnar). Iz neznanih vzrokov ni v moštvu mladega Benkoeja. Češki po Foltysovi smrti nimajo nadomestila za drugo desko in bodo s samim močnim Pachmanom na prvem mestu težko kaj opravili. Zahodna Nemčija je mnogo izgubila s smrtjo Bogoljubova, poleg tega pa v njenem moštvu ne igra Unzicker zaradi priprav na medconski turnir za svetovno prvenstvo, ki se prične 15. septembra v Stockholmu. Holandsko moštvo bi bilo zelo močno z dr. Euwejem, brez njega pa v sestavi van Scheltinga, Prins, Donner, Cortlever, Kramer, Barendreght najbrž ne bo moglo poseči v borbo za prva mesta.

Za uspeh bo seveda precej važno, kako bodo sestavljene skupine. Baje bo pri sestavi v glavnem odločal žreb. Turnir skupin bo trajal od 10. do 23. avgusta, finalni turnir pa od 24. do 30. avgusta.

VASJA PIRC

Coppi zapušča kolesarski šport

Včeraj si je v Perpignanu zlomil ključnico in lopatico, danes pa je naznanil, da mu je teh nezgod že preveč

PERPIGNAN, 7. — Fausto Coppi, ki si je pri včerajšnjem padcu na dirkališču v Perpignanu zlomil levo ključnico in levo lopatico, je danes naznanil, da dokončno zapušča kolesarski šport.

Coppi je to sporočil, ko je z obvezano roko zapuščal kliniko Saint Pierre v Perpignanu. «Dovolj imam», je dejal Coppi, z demoraliziranim izrazom na licu. «Včerajšnji padec me je prisilil, da sem odpovedal 42 pogodb za nastope na dirkališču; poleg tega je to že tretje leto po vrsti, ko zaradi podobnih nezgod ne morem nastopiti na svetovnem prvenstvu. Moj brat je umrl lansko leto... Donkončno sem sklenil: pustil bom kolo».

Na Coppijev sklep je menda precej vplivala žena, ki je vedno želela, da bi se soprog odpovedal kolesu. Coppi je popoldne z avtomobilom odpotoval iz Perpignana v Italijo.

Coppi se je ponesrečil včeraj na dirkališču v Perpignanu, ko je s precejšnjo brzino trčil s Špancem Ruizom. Oba sta padla, vendar je bil Ruiz samo opraskan in ko so ga obvezali, je odšel mirno v hotel, jutri pa bo že spet nastopil. V perpignanski kliniki so ugotovili, da si je Coppi zlomil levo ključnico in levo lopatico. Tudi če se Coppi ne bi umaknil iz športa, bi moraj vsaj tri mesece ostati doma. Na istem ovinku, kjer se je dogodil včerajšnji incident, se je Francoz Jackes Dupont pred dvema letoma resno poškodoval na glavi.

Kolesarska dirka po Zahodni Nemčiji

DUESSELDORF, 7. — V drugi etapi kolesarske dirke po Nemčiji, ki je vodila iz Einbecka v Hannover (199 km), je v prvi poletapi (Einbeck-Braunschweig 122 km) zmagal Italijan Oreste Conte.

Vrstni red: 1. Conte (Italija) 3 ure 25:00, 2. Demulder (Belgija) isti čas, 3. Weilenmann (Švica) 3.28:09; v istem času še Defeyter (Belgija), Kramer, Schild (oba Nemčija), Lambrjchs (Holandska), Schwarzer (Nemčija), Born (Švica), Von Der Sanden (Holandska), Saager (Nemčija).

Whitfield 1.48.0 — Boysen 1.48.2 na 800 metrov

GOETEBORG, 7. — Olimpijski zmagovalec Mal Whitfield je danes na lahkoatletskem tekmovanje v Goeteborgu na Švedskem pretekel 800 m v najboljšem letošnjem času 1:48.0. To je obenem tudi najboljši čas vseh zadnjih let; svetovni rekord, ki ga drži Nemec Rudolf Harbig z 1:46.6, že dalj časa ni ogrožen.

K Whitfieldovemu uspehu je znatno prispeval Norvežan Boysen, ki sicer ni novo ime, ki pa je tekel presenetljivo dobro in vodil do nekaj metrov pred ciljem. Boysen je diktiral izredno oster tempo in pretekel prvih 400 m v času 52,5. Neverjetni tempo sta lahko vzdržala samo Amerikanec in Sved Wolfbrandt, ki pa je v začetku drugega kroga nenadoma odpadel. Dvoboj med Whitfieldom in Boysenom se je nadaljeval ob nepopisnem navdušenju množice. Ko se je zdelo, da je Boysen že odločil tekmo v svojo korist, je Whitfield sto metrov pred ciljem začel s silovitim finišem, meter za metrom zmanjševal razdaljo in prav na cilju za prsa prehitel svojega tekmeca. Občinstvo je imelo vtis, da bi Boysen lahko zmagal, če bi ob pravem času spoznal, da se mu Wihtfield približuje, kajti na cilju je bil še dokaj svež. Boysen je tekel v času 1:48.2.

Neenak dvoboj

BEOGRAD, 7. — V malem primorskem kraju Igalo pri Hercegnovem se je včeraj pognal v borbo z morskim psom jugoslovanski vojak Jozo Miškovič, da bi rešil desetletnega sina obalnega delavca Pavlovića. Borbo med Jozom Miškovičem in morskim psom so dokončali ostali vojaki, katerim je uspelo z noži pobiti morsko pošast in s tem rešiti svojega tovariša.

B. B.

WASHINGTON, 7. — Ameriške vojaške oblasti so ugotovile, da so vojaki, ki službujejo na področju Washingtona, predebeli, in so ukazale vojaškim zdravnikom, naj najdejo način, da bi jih nekoliko izsušili. Odslej se bodo morali hraniti v glavnem s solatami, pustim mesom in trdo kuhanimi jajci.

* * *

HAMBURG, 7. — Med Emdenom in Borkumom se je danes potopila holandska ribiška ladja «Per Muenten 32». Posadko so rešili.

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

52.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

'Prou dobr, hvala, gspud,' je reku gspud, ‚vzemte prostar, gspud Weller: prosem, usedte se, gspud.' Pa se je moj oče usedu in uba sta zijala edn u druzga. ‚Al me več na puznate?' reče gspud ‚Ne, gspud,' je odgovoru muj oče. ‚Jest pa vas puznam,' je reku gspud, ‚sem vas že puznou, ke ste bli še mejhen poba,' je djau on. ‚Jest se pa vas nč več ne spuminam,' je reku muj oče. ‚Tu sem si preci mislu,' reče gspud, mu nalije kuzarc vina; in zdej sa zašel in mu tku prijazn prguvarjal, da je biu preci židane vole, nazadne sa mu pa stisln dvejset funtu u roka. ‚Pot je hdu slaba med tlela in Londonem,' reče gspud. ‚Tlela in tam je slaba,' prau moj oče. ‚Mislem, pusebn pr kanale,' reče gspud. 'Tam je seveda prou hud konc,' je djau moj oče. Putem je pa začeu gspud in reku: ‚Puslušite, gspud Weller, vi stt en kapitalen kučar, kokr vema, in lohka ugajnate s sojim kojnem, kar čte. Mi vsi držema hdu na vas, gspud Weller; če ute mel mejhna nezguda, k ute vulivce sem kučiral, in če b jih morde vrgl u kanal, tku de se im nau nč zgudl, je za vas tola,' je reku. ‚Gspudje, vi ste hdu dobr,' je reku moj oče, ‚in jest b spiu še en kuzarc vina na vaše zdravje,' je djau in tud sturu, pubasu gnar, napravu kracfus in šou. ‚Al vrjamete zdej, gspud,' je nadaljeval Sam in strašno nesramno gledal svojega gospoda, ‚de je tist dan, k je vozu vulivce, res prevrnu glih na tistem kraj in da sa usi pupadal u kanal?'

«Pa so se rešili, ne?» je naglo vprašal gospod Pickwick.

«Mislem,» je odgovoril Sam prav počasi, «enga starga gspuda sa pugrešl; sam tu vem, de sa negav klobuk našl; al je pa bla pud tem klubukam tud glava al ne, tga pa na morm puvedat. Kar pa se m tku čudn zdi, je slučaj, de je moj oče prevrnu glih na tistem kraj in glih tist dan, kokr sa mu gspudi rekl.»

«To je bilo res čudno naključje,» je rekel gospod Pickwick. «Toda oščetite mi klobuk, Weller, slišim, da me gospod Winkle kliče k zajtrku.»

S temi besedami je gospod Pickwick odšel in našel v gostinski sobi zajtrk že pripravljen ter rodbino zbrano. Naglo so pozajtrkovali; na klobukih vseh gospodov so se lesketale velike, modre petlje, ki jih je gospa Pottova z lastnimi lepimi rokami zavezala, in ker je gospod Winkle obljubil, da bo peljal gospo Pottovo na streho tik volilšča stoječe hiše, sta odšla gospoda Pickwick in Pott sama k Mestnemu grbu; tam pri zadnjem oknu je imel neki član komiteja gospoda Slumkeya govor pred majhno deklico in šestimi dečki, ki so med vsakim stavkom visokozvočnega nagovora, ki ga je začenjal z: «Možje catanswillski,» vzklikali «Hura!»

Dvorišče je očitno kazalo sijaj in moč catanswillskih Modrih. Tam je bila cela armada nosilcev modrih zastav na enem in dveh drogih; vse so bile okrašene s primernimi gesli v zlatih, pet čevljev visokih in primerno širokih črkah. Dalje je bila tam mnogoštevilna kapela trobentačev; služili so posteno svoj denar, zlasti bobnarji, ter so bili zelo mišičasti ljudje. Dalje si videl tam več korov redarjev z modrimi palicami, dvajset odbornikov z modrimi prepaskami in gručo volilcev z modrimi kokardami, — odprt četverovprežen voz za spoštovanega Samuela Slumkeya — slednjič štiri dvovprežne kočije za njegove prijatelje in zaupnike. Zastave so šumele, kapela je piskala in bobnala, redarji so kleli, dvajset odbornikov se je prepiralo, ljudstvo je kričalo, in vse, kar se je godilo in kar je bilo, se je godilo in je bilo v korist, prospeh, čast in slavo spoštovanega Samuela Slumkeya, kandidata za zastopstvo Catanswilla v zbornici zedinjene kraljevine.

Dolgo in glasno pritrjevanje se je razlegalo iz množice na cesti in mogočno je šumela ena izmed modrih zastav z napisom: «Svobodo novinarstvu,» ko se je na oknu pojavila rdečelasa glava gospoda Potta. Nepopisno pa je bilo veselje, ko je spoštovani Samuel Slumkey sam, v podvihanih škornjih in z modro ovratnico, stopil h gospodu Pottu, ga prijel za roko ter pred množico z zgovorno pantomimo izrazil svojo neizmerno hvaležnost do Catanswillskega Lista.

«Je vse pripravljeno?» je vprašal spoštovani Samuel Slumkey gospoda Perkerja.

«Vse, moj dragi gospod,» je bil odgovor malega moža.

«Upam, da nismo nič pozabili,» je dejal spoštovani Samuel Slumkey.

«Prav vse se je izvršilo, moj dragi gospod. Spodaj pri vratih stoji dvajset možakov z lepo umitimi pestmi, da vam bodo stiskali roko, dalje pol ducata žena z otroki v naročju, da jih boste potrkljali na nežna ličeca in vprašali, koliko let jim je. Posebno z otroki opravite dobro, moj dragi gospod — take stvari napravijo zmerom velik efekt.»

«Mislil bom na to,» je odgovoril spoštovani Samuel Slumkey.

«In če bi vi, moj dragi gospod, je nadaljeval preudarni mali mož, «če bi vi morda mogli tako napraviti — nočem reči, da je nujno potrebno — ampak če bi morda mogli tako napraviti, da bi enega poljubili to bi pri množici gotovo naredilo zelo velik vtis.»

«Ali bi ne bil učinek prav tolik, če bi to prevzel kdo iz komiteja?» je odgovoril spoštovani Samuel Slumkey.

«Ne, ne,» je rekel agitator; «prepričan sem, da bi vas napravilo izredno popularnega, če bi vi sami to storili, moj dragi gospod.»

«Potem ga seveda moram,» je rekel spoštovani Samuel Slumkey z izrazom resignacije.

Zdaj je začelo dvajset mož komiteja kričati, naj se postavi sprevod v vrste, in med glasnimi klici «hura!» zbrane množice je iskal vsak svoje določeno mesto — kapela, redarji, člani komiteja, volivci, vozniki in jezdeci. Dvovprežne kočije so bile natrpane s toliko gospodi, kolikor jih je moglo stati v njih. V kočijo, določeno za gospoda Perkerja, so vstopili tudi gospodje Pickwick, Tupman in Snodgras in še pol ducata mož iz komiteja.

Nastal je trenutek slovesnega pričakovanja, ko naj bi dal vstop spoštovanega Samuela Slumkeya znamenje, naj se sprevod začne pomikati. Zdajci je začela množica kričati «hura!», da je po ušesih brnelo.

«Zdajle stiska možakom pri vratih roke,» je vzkliknil mali agitator ter si veselo mel svoje.

«Še krepkejši hura!

«Zdaj je otročiče pobožal po licih,» je rekel gospod Perker in se tresel od veselja.

Pravi vihar odobravanja je stresel zrak.

«Enega je poljubil!» je vzkliknil mali mož navdušen.

Zopet vihar.

«Še enega je poljubil!» je vriskal srečni agitator.

Tretji vihar.

«Vse poljublja, vse poljublja!» je kričal mali gospod kakor blazen in med oglušujočim k